

Södertörns högskola | Institutionen för Journalistik
Kandidatuppsats 15 hp | Journalistik | Vårterminen 2012
(Programmet journalistik och multimedia)

Multikompetens och sociala medier i svensk utrikesrapportering

- En studie av SVT och SR

Av: Ragnar Wernstedt & Sanna Persson
Examinator: Ester Appelgren
Handledare: Karin Stigbrand

Abstract

Tidigare forskning visar att utrikeskorrespondenter inom svensk public service inte rutinmässigt använder sociala medier i sitt arbete och att det ökade kravet på multikompetens kan gå ut över journalistiken (Bogar, 2011, Nygren & Hvitfelt, 2008a & 2008b). Denna studie undersöker just dessa två teman: kravet på multikompetens, och användandet av sociala medier för utrikeskorrespondenter på SVT och SR, samt hur dessa två teman påverkar arbetsrutiner, nyhetsvärdering och källkritik.

Genom kvalitativa samtalsintervjuer med tio verksamma utrikeskorrespondenter på SVT och SR har vi kommit fram till att kravet på multikompetens ökar och att det, av journalisterna, förväntas öka även i framtiden i takt med att medieföretagen tvingas till ekonomiska nedskärningar. Utvecklingen upplevs ha negativa effekter för journalistiken och öka arbetsbelastningen för utrikeskorrespondenterna.

Det råder ingen tydlig samstämmighet bland utrikeskorrespondenterna i frågan om hur de ställer sig till användandet av sociala medier i sitt arbete. De flesta korrespondenter vi pratat med upplever ett krav eller önskan från arbetsgivaren att vara aktiva i sociala medier, men än saknar de rutiner och metoder för att kunna använda det som ett effektivt verktyg i sitt arbete. De är också försiktiga med att uttrycka kontroversiella åsikter i sociala medier. Personliga intressen påverkar de tillfrågade korrespondenternas nyhetsvärderingen mer än vad sociala medier gör.

De tillfrågade korrespondenterna upplever en förändring av yrkesrollen, med ökade krav på multikompetens, något de är skeptiska till eftersom de tycker att journalistiken drabbas negativt av det.

Nyckelord: multikompetens, public service, sociala medier, utrikeskorrespondent.

Innehållsförteckning

1. Inledning	s 4	
📄📄📄 Bakgrund		s 5
📄📄📄 Definitioner av teoretiska begrepp	s 6	
📄📄📄 Syfte	s 7	
📄📄📄 Förväntat resultat		s 7
2. Tidigare forskning	s 9	
2.1 Nyhetsvärderingsteorier	s 9	
2.2 Public Service	s 11	
2.3 Redaktionella processer	s 13	
2.4 Utrikeskorrespondenter	s 14	
2.5 Sociala medier	s 15	
3. Frågeställningar	s 18	
4. Metod	s 19	
4.1 Kvalitativ samtalsintervju	s 19	
4.2 Urval	s 21	
4.3 Så gick intervjuerna till	s 22	
4.4 Kritisk diskussion av metod	s 23	
5. Resultat och analys	s 24	
5.1 Korrespondenterna	s 24	
5.2 Kraven på multikompetens ökar	s 30	
5.3 Sociala medier i arbetet	s 34	
6. Slutsatser och diskussion	s 41	
Källförteckning	s 45	
Bilaga, Intervjuguiden	s 49	

1. Inledning

Utrikeskorrespondenterna som svensk public service har skickat ut i världens alla hörn har alltid gett oss en bild av vad som händer i världen. Men med ett ständigt växande informationsflöde från internet och i synnerhet sociala medier blir det allt lättare att själv ta reda på, eller serveras, den information som skapar vår världsbild. Med nya tekniska förutsättningar och fler sätt att förmedla nyheter har också villkoren för utrikeskorrespondenter förändrats (Halpern Wenger & Potter, 2011, 2, 10).

”Man kan diskutera huruvida internet binder samman världen, eftersom den också fragmentiserar världen. Men vi kan konstatera att potentialen för sammanbindning finns där. (...) Interaktiviteten ger också helt nya möjligheter att delta i det offentliga samtalet för den som är intresserad.” (Hadenius, Weibull & Wadbring, 2008, 127).

Den nya tekniken innebär ofta högre krav på multikompetens för journalisterna som tvingas göra allt mer på egen hand. Utrikeskorrespondenter är redan ett relativt ensamt släkte då de, till skillnad från den traditionella journalisten, inte har någon redaktion att gå till varje morgon. Om de därutöver ska filma och redigera själva behöver de till slut inte längre några kollegor alls, något som kan bli verkligheten när allt högre krav ställs från redaktionerna (Nygren & Hvitfelt, 2008b, 15).

Liksom fler tekniska inslag i arbetet är även sociala medier en del i utvidgningen av multikompetensen. Journalisterna förväntas vara tillgängliga i fler och nya typer av publiceringsplattformar än de traditionella. Detta innebär för många en omställning i arbetet, där kraven på nya kunskaper ger fler arbetsuppgifter men även erbjuder fler möjligheter.

I Sverige använder allt fler journalister sociala medier som ett verktyg i sina arbetsrutiner, dels för att göra research men också för att sprida sina texter, radio eller tv-inslag (Cision Nordic Social Media Survey 2010, (CNSMS) s 16). Via sociala medier går det att öka interaktiviteten, komma i kontakt med personer man annars skulle ha svårt att hitta och snabbt få en inblick i den aktuella samhällsdebatten. Men hur använder de rutinerade utrikeskorrespondenterna sociala medier i sitt arbete?

Förändrade arbetsvillkor kan leda till förändringar i nyhetsvärdering, framtidsvisioner och arbetsrutiner. I den här uppsatsen berättar tio korrespondenter om deras egna verkligheter, exempelvis hur Facebook var värdefullt efter massakern på Utøya eller varför det är vansinnigt att korrespondenterna själva ska behöva filma.

1.1 Bakgrund

Svenska utrikeskorrespondenter har funnits sedan 1860-talet då svenska tidningar skickade ut ett fåtal lågavlönade reportrar. Korrespondenternas rykte och status förbättrades under andra världskriget och även under kalla kriget då korrespondenterna hade viktiga uppgifter i sin rapportering. Det var då som korrespondenterna började stationera sig i världens metropoler för att rapportera från området de befann sig i. Radiorapporteringen från utlandet blev också ett självklart inslag i nyhetsrapporteringen där varje korrespondent ofta stannade på en och samma ort under många år (Johannesson, *Passet i handen, ögat på världen*, 2005).

I dag är det vanligt att en korrespondent är på sin stationeringsort i ett par år innan den flyttas eller tas hem. Utrikeskorrespondensen ser inte heller likadan ut idag. Att ha fasta korrespondenter utstationerade är dyrt och det blir istället vanligare med stringers, frilansare eller utrikesreportrar. Sveriges Radio har dock fortfarande ett relativt stort nät med fjorton stationerade korrespondenter och tre ”ämneskorrespondenter” (Johannesson, *Passet i handen, ögat på världen*, 2005). Förutsättningarna för korrespondenterna är väldigt olika beroende på bevakningsområde och stationeringsort. I Bryssel handlar det mycket om att bevaka möten och förmedla det ständiga nyhetsflödet. I Moskva är förutsättningarna annorlunda, där språk, kultur och långa geografiska avstånd blir viktiga parametrar.

Att arbeta som korrespondent innebär en ständig stress med höga produktionskrav. Det är också viktigt att kunna arbeta i många olika situationer och att vara flexibel (Bogar, 2011).

Utrikeskorrespondenter upplever att de har ”*större självständighet i nyhetsvärderingen, högre textmässig kvalitet och personligt berättande*” än inrikesreportrar (Eidmark, 2005).

Med teknikens utveckling ställs det också högre krav på att journalister ska behärska fler områden samt vara verksamma i fler kanaler. Multikompetens blir mer centralt, något som både ställer högre krav på journalisten samtidigt som det också innebär fler möjligheter för det journalistiska arbetet (Nygren & Hvitfelt, 2008b, 68, 77).

Sociala medier är en del av den multikompetens som ställer högre krav på journalisten. Sociala medier har vuxit fram på 2000-talet och syftar i den här uppsatsen främst på Facebook, Twitter och bloggar. Facebook grundades 2004 och är en community där man kan dela bilder, skaffa vänner och mycket mer. 2012 använde 4,5 miljoner svenskar Facebook aktivt (Denti, Baropoulos, Nilsson, Holmberg, Thulin, Wendebled, Andén, Davidsson, 2012). Twitter skapades 2006 och är en mikroblogg där man kommunicera med max 140 tecken långa meddelanden. 2012 använde 300.000 svenskar sig av Twitter (Intellecta Corporate, 2012), som används än mer flitigt bland journalister

(CNSMS, 2010). Det har också använts i flera tv-program där man kan göra sin röst hörd via Twitter, exempelvis Tv4:s *Kvällsöppet*. Nästan alla journalister (96 %) använder sociala medier i sitt arbete (*Cision – European Social Journalism Study*, (CESJS), 2011).

Sociala medier används i allt större utsträckning av journalister för att göra research, hålla sig uppdaterade samt för att sprida sina texter och inslag (CNSMS, 2010). De sociala mediernas intåg innebär en ökad interaktivitet mellan konsument och journalist och det kan också påverka nyhetsvärderingen då läsargenererat material blir allt vanligare (Nygren & Hvitfelt, 2008a, 160).

1.2 Definitioner av begrepp

- Med **utrikeskorrespondent** menas hädanefter både utrikeskorrespondenter som är stationerade i utlandet och arbetar för medier i hemlandet, och utrikesreportrar som har Sverige som bas men som kontinuerligt skickas ut på jobb i utlandet.
- Med **multikompetens** (multireporter) menas att journalister behärskar fler medieformer, som att skriva, filma, redigera, jobba mot webben och med sociala medier.
- Med **sociala medier** menas digitala medier som tekniskt har en potential för interaktivitet och medskapande, som till exempel Facebook, Twitter och bloggar. Kommentarsfunktioner och användarinteraktivitet är typiskt för sociala medier där internet möjliggör enkel kommunikation mellan journalisten och publiken (Reimer & Severson, 2008).
- Med **nyhetsvärdering** menas den bedömning som görs av journalister över vilka inkommande nyheter som är värda att förmedla samt vilket utrymme och placering de skall få i nyhetsrapporteringen (Rosengren, 2012).
- Med **research** menas den process där journalisten samlar information och letar uppslag och källor till sitt journalistiska arbete.
- Med **redaktionell process** menas det dagliga journalistiska arbetet som inkluderar användningen av ny teknik, produktionen av tv- och radioinslag, samt kommunikationen med nyhetsdesken och utrikeschefen hemma i Sverige.
- Med **arbetsvillkor** menas de premisser som den anställde utrikeskorrespondenten och arbetsgivaren förbinder sig till genom anställningen. Det rör anställningsform, resor, säkerhet, produktionskrav, arbetstider, inflytande över sitt arbete med mera.
- Med **stringer** menas en frilansande journalist som själv stationerat sig i utlandet som en utrikesreporter men som får betalt på projektbasis.

1.3 Syfte

I tidigare forskning finns det belägg för att utrikeskorrespondenter inom public service inte använder sociala medier i samma utsträckning som Sverigebaserade journalister, och en antydning om att det skulle finnas ett visst motstånd till sociala medier och multireporter-rollen. Syftet med denna uppsats är att undersöka hur utrikeskorrespondenter på SVT och SR tänker kring de ökade kraven på multikompetens och kraven på att finnas tillgängliga i flera publiceringsplattformar som sociala medier. Målet med undersökningen är dels att bygga ut kunskapen kring det relativt outforskade område som utrikesrapportering och sociala medier tillsammans utgör, och att öppna för en diskussion kring den sociala medier-aktive ”multireportern” som skulle kunna vara av intresse för forskningen kring journalistik och för arbetsgivare och verksamma journalister i Sverige.

Syftet är också att undersöka hur utrikeskorrespondenten arbetar med sociala medier i sin research, nyhetsvärdering, för att hitta uppslag till nyheter och källor, och för att föra en interaktiv dialog med sin publik. För att ta reda på detta besvaras frågorna: Hur upplever utrikeskorrespondenter inom svensk public service att kravet på multikompetens påverkar journalistiken? Och hur används sociala medier bland utrikeskorrespondenter inom svensk Public service?

Fokus ligger på public service eftersom att det, i etermedierna, främst är SVT och SR som har utrikeskorrespondenter utstationerade, och på grund av det finns luckor i forskningen kring utrikesrapportering inom public service i direkt relation till sociala medier. SVT har dessutom, från Kulturdepartementet, ett uttryckt krav på sig att finnas tillgängliga i flera plattformar så att de kan nå publiken från många håll.

1.4 Förväntat resultat

Tesen är att Public service utrikeskorrespondenter inte rutinmässigt använder sociala medier i sitt arbete i samma utsträckning som Sverigebaserade inrikesjournalister. Denna tes baseras bland annat på ett uttalande från kandidatuppsatsen *Från uttalande till inslag – hur arbetar en utrikeskorrespondent vid Sveriges Radio* skriven av Fredrik Karoly Bogar vid Luleå universitet 2011, där man finner citatet:

”(...)merparten av korrespondenterna verkar ha svårigheter med att anamma de moderna medierna i sin nyhetsrapportering.” (Bogar, 2011, 16)

Att testa detta påstående genom att undersöka hur utrikeskorrespondenterna påverkas av sociala medier i sitt redaktionella arbete och i vilken omfattning de konkret använder sig av dem är således ett av huvudsyftena. Ett initialt antagande är även att sociala medier och publikinteraktivitet påverkar nyhetsvärderingen i stor utsträckning i Sverige, undersökningen syftar därför till att undersöka om så är fallet även för svenska utrikeskorrespondenter, eller om de i själva verket ställer sig utanför sociala medier-sfären. Diskussionen kan kopplas till Gunnar Nygrens och Håkan Hvitfeldts forskning i *På väg mot medievärlden 2020*, om internets påverkan på den redaktionella processen och vilka nya möjligheter interaktivitet med publiken kan leda till. Enligt Nygren och Hvitfelt är tv-, och radiojournalister generellt sett positiva till ny teknik och sociala medier, men majoriteten av alla journalister tror inte att journalistiken bli bättre av multikompetenta journalister som ska publicera sitt material i fler plattformar.

Vårt antagande är att det skulle kunna finnas en skepsis mot rollen som multireporter även hos utrikeskorrespondenterna, och att användandet av sociala medier inte är lika omfattande hos utrikeskorrespondenter som hos svenska journalister. Detta senare antagande baseras på det faktum att majoriteten av utrikeskorrespondenterna från SVT och SR sällan syns i sociala medier och att SR:s utrikesblogg uppdateras sporadiskt, i regel tre gånger per månad. SVT saknar helt en gemensam utrikesblogg.

2. Tidigare forskning

2.1 Nyhetsvärderingsteorier

Enligt Håkan Hvitfeldt, professor i journalistik vid JMK, Institutionen för journalistik, medier och kommunikation vid Stockholms universitet, som 1985 studerade vad som hamnar på tidningarnas förstasidor, följer nyhetsvärderingen ett visst mönster där sannolikheten är större att nyheten placeras på första sidan om den berör:

- ett traditionellt sakområde
- om det är kort avstånd till mellan publiken och nyheten
- om nyheten är sensationell eller överraskande
- om det dels handlar om vissa enskilda personer
- och nyheten är enkel men viktig eller relevant
- om nyheten utspelar sig under kort tid men som en del av ett tema
- om nyheten är negativ

Hvitfeldt menar också att ämnen som politik och ekonomi, samt brott och olyckor rankas högt på nyhetsvärderingsskalan (Fichtelius, 1997, 12). Fichtelius själv räknar upp nyhetsvärderingsstrukturen som följer:

- *Färsk* – ju nyare nyhet desto hetare nyhet
- *Okänd* – ett avslöjande av något för allmänheten tidigare okänt
- *Nära* – ju närmare geografiskt eller kulturellt som nyheten inträffar, desto hetare är den
- *Ovanlig* – det avvikande och överraskande gör en bra nyhet
- *Kvarstående missförhållanden* – även icke-förändringar kan vara betydelsefulla nyheter
- *Personligt* – intressanta, spännande och ofta kända personer intresserar oss i regel mer än okända
- *Spännande* – en nyhet med en oviss utgång är mer spännande än en självklar sådan
- *Egen* – eget material som blir en nyhet har man ensamrätt på, vilket höjer nyhetsvärdet
- *Viktig* – det måste finnas en avvägning hos journalisten och redaktören som gör att de nyheter som har stor betydelse för medborgarnas möjlighet att förstå och tolka sin omvärld prioriteras.

(Fichtelius, 1997, 19-21).

Johan Galtung och Maria Ruge skrev 1965 om nyhetsvärdering och utrikesjournalistik i artikeln *The Structure of Foreign News*. Liksom Fichtelius och Hvitfeldt skriver de att närhet är viktigt, i tid

såväl som geografiskt och kulturellt. För att nyheter från länder som ligger långt bort ska nå Sverige måste de ha ett högre nyhetsvärde. Därför är det vanligt att det endast rapporteras om specifika händelser och olyckor (exempelvis presidentval och naturkatastrofer) samtidigt som orsaker och bakgrunder ofta utelämnas (Galtung & Ruge, 1965, 81).

Det är också troligare att utrikesbevakningen handlar om negativa händelser, elitpersoner eller politiskt viktiga länder samt lättförstådda händelser. Dessutom är det ovanligare i utrikesrapportering att vanliga människor får komma till tals (Galtung & Ruge, 1965, 82).

Medieforskaren Einar Östgaard menar att om det kulturella avståndet till ett land är långt är det troligare att rapporteringen därifrån kommer handla om hårda nyheter, som politik, ekonomi och exempelvis krig. Mjuka nyheter, som sport, kultur och sociala frågor har svårare att ta sig in bland både de svenska och utländska nyheterna (Östgaard, 1968, 82). Detta beror enligt Östgaard på att identifikationen med, och förståelsen för, mjuka nyheter minskar snabbare än med hårda.

Trots att dessa teorier har mer än ett par år på nacken så är det principer som i stor utsträckning följs av journalister än idag. Däremot har sociala medier fört med sig många nya aspekter, såsom omedelbar kontakt mellan människor över hela världen och ett konstant nyhets-, och opinionsflöde som nu inte begränsas till de traditionella medierna.

Journalistikprofessorn Mark Deuze skriver i boken *Media Work – Digital Media and Society Series* att journalistiken, som vi känner den, kan komma att försvinna. Gränserna mellan journalistik och andra former av publik kommunikation håller på att försvinna och internet framställer andra nyhetsmedier som föråldrade (Deuze, 2007, 141). Journalistik är idag bara en av många röster i ett allt större flöde av publik kommunikation. Journalistens makt över vad folket får veta håller på att försvinna allteftersom fler och fler slutar ta del av traditionella medier som tidningar och tv och istället söker information och nyheter på internet (Deuze, 2007, 156).

Professorn Michael Bromley menar att dagens journalister har större krav på sig att vara mer multikompetenta, detta ofta på grund av nedskärningar och ökade produktionskrav. Kraven leder i sin tur till att själva journalistiken undermineras och blir lidande (Deuze, 2007, 142). Deuze menar att det är vanligt att journalister blir skeptiska när deras yrke förändras på grund av att liknande förändringar tidigare har resulterat i nedskärningar och ökade produktionskrav. Han menar samtidigt att journalister ofta är positivt inställda till ny teknik så länge den förbättrar deras status och förenklar sättet att jobba på (Deuze, 2007, 147,157).

Medieforskaren Jane Singer menar att journalister även kan se fördelar med multikompetens, eftersom att kunskaper i fler medieformer kan leda till ett karriäryft eller ett tillägg till den journalistiska repertoaren (Deuze, 2007, 149). Flera studier visar dock att

multikompetens ofta leder till ökad press samt högre risk för stress och att bli utbränd (Deuze, 2007, 154). Journalister är fortfarande kritiska till sociala medier som nyhetskälla även om många använder det i det dagliga arbetet. En undersökning som gjordes 2011, (Oriella Digital Journalism study, 2011) med 500 journalister från 15 olika länder, visar att majoriteten inte använder bloggar för att göra research och som källa. Däremot använder 47% Twitter som källa och 35% använder Facebook som källa.

Undersökningen visar även att 96% av journalisterna i Tyskland, Sverige, Finland och Storbritannien använder sig av sociala medier i sitt arbete, och att de då använder sociala medier som ett komplement till de redan befintliga verktygen och framförallt för att sprida och publicera sin journalistik (CESJS, 2011).

2.2 Public service

Radion och televisionens historia börjar i Sverige 1925 då de första reguljära radiosändningarna kommer igång. Ett år tidigare hade *Radiopropositionen* framlagts som fastslog att det var staten som skulle utfärda reglerna för radioverksamheten men inte ha ansvaret för enskilda program, att finansieringen av radion skulle ske genom särskilda licensmedel och att programinnehållet i radion skulle präglas av opartiskhet och saklighet. Den skulle också utgöra en del i folkbildningsarbetet och främja folkupplysningen (Hadenius, Weibull & Wadbring 2008, 88).

När TV:n kom till Sverige, närmare trettio år senare, var principerna desamma som för radion, likaså finansieringen som skulle betalas genom licenser (Hadenius, Weibull & Wadbring 2008, 100). Den fria och oberoende radion och televisionen anses av allmänheten idag vara en viktig del i det demokratiska systemet. Den demokratiska funktionen fyller public service genom att erbjuda just det som fastslogs i Radiopropositionen redan 1924, nämligen saklig och opartisk samhällsinformation som medborgarna behöver för att kunna göra medvetna val i livet. 1967 beskrev Olof Palme, dåvarande kommunikationsminister, etermedierna på följande sätt:

”Etermedia skall ge kunskap och information om fakta och händelser – opartisk och allsidig. De skall ge utrymme för meningsbrytningar om skilda åsikter och värderingar – rättvist, utan påtryckningar. Deras uppgift är att ge underhållning och förströelse, men också staka ut vägar mot morgondagen. De skall tillgodose de stora majoriteternas krav, men också tänka på de begränsade minoriteternas önskemål” (Olof Palme i: Jutterström, 2008, 29).

Nästan 40 år senare går det att hitta liknande formuleringar om public service uppdrag i regeringens proposition *Viktigare än någonsin! Radio och TV i allmänhetens tjänst 2007–2012!* från 2005.

”Radio och TV i allmänhetens tjänst har sedan länge en central plats i samhället. Verksamheten inom radio och TV i allmänhetens tjänst har stor betydelse för en oberoende nyhetsförmedling, kritisk samhällsbevakning, folkbildning, debatt, förmedling av kulturupplevelser samt underhållning.” (...) ”Mot denna bakgrund kan regeringen konstatera att SR, SVT och UR har en helt avgörande roll när det gäller att upprätthålla kvaliteten, mångfald och regional spridning i det svenska radio- och TV-utbudet.” (Viktigare än någonsin! Radio och TV i allmänhetens tjänst 2007–2012, 2005)

Enligt 2012 års anslagsvillkor för SVT från Kulturdepartementet ska SVT delta i den tekniska utvecklingen av produktions- och distributionsteknik (Anslagsvillkor för 2012 avseende Sveriges Television AB. 2011). Att SVT ska finnas tillgängligt på olika plattformar uttrycks vara en nödvändighet för att nå tittarna. Sociala medier utgör en av de plattformar där SVT och SR har möjlighet att nå sin publik och nya tittare. I Granskningsnämndens senaste yttrande för radio och tv bedömdes SVT, SR och UR huvudsakligen ha uppfyllt sina public service-uppdrag under 2010 (Bedömning av public serviceredovisningar klar, 2011).

En faktor som skiljer public service från övriga mediekanaler är förtroendet som den svenska publiken hyser för SVT och SR. Enligt MedieAkademiens förtroendebarmeter från 2012, som årligen görs av SIFO för att mäta allmänhetens förtroende för samhällsinstitutioner, partier, massmedier och företag, svarar närmare 75% av de cirka 1000 tillfrågade att de har mycket eller ganska stort förtroende för SVT, för SR ligger siffran på 78%.

Samma mätning visar att förtroendet för TV4 ligger på 37% och för TV3 på 15% (MedieAkademiens förtroendebarmeter 2012, 2012). Resultatet visar både att SVT och SR upprätthåller ett visst mått av kvalitet som publiken värdesätter, men också att publiken har tydliga krav på vad de förväntar sig av en fri och oberoende television och radio, krav som inte uppfylls i samma utsträckning av TV3 eller TV4.

SVT satsar idag på sin tredje division SVT-i(interaktiv) som är den webbaserade delen där webbexklusivt material skapas och tekniska anpassningar görs för att materialet ständigt ska vara tillgängligt för en alltmer krävande publik. SR finns på webben där allt material är tillgängligt och anpassningsbart för olika mediekanaler.

SVT:s före detta vd Christina Jutterström (2001-2006) menar att införandet av ny teknik alltid har inneburit att makten om informationen har förskjutits närmare och närmare medborgarna. Hon hävdar att internet och dagens bloggare ställer krav på en allt större öppenhet och interaktivitet med publiken, inte minst för public service-företagen (Jutterström, 2008, 57). På liknande sätt menar medieforskaren Barbara Thomass att public service inte kan begränsa sig till de ursprungliga

mediekanalerna tv och radio för att nå ut till sin publik, utan att de måste använda sig av alla nya tekniska möjligheter och finnas på alla ställen som publiken kan tänkas leta efter dem. Exempelvis genom interaktiva tjänster (Ferrell Lowe & Hujanen, 2003, 34).

2.3 Redaktionella processer

Nygren och Hvitfelt har skrivit två böcker som varit till inspiration för denna undersökning.

Nyhetsfabriken – journalistiska yrkesroller i en förändrad mediavärld och *På väg mot mediavärlden 2020: journalistik, teknik, marknad*.

I *Nyhetsfabriken* ligger forskningsfokus på de journalistiska redaktionella processerna och hur de journalistiska villkoren förändrats i takt med den digitala teknikens inträde och det alltmer växande kravet på multikompetens hos journalisten. Nygren och Hvitfelt beskriver hur den nya tekniken dels ställer högre krav på den enskilde journalisten men också innebär större möjlighet till kreativitet, lättare research och en aldrig förr möjlig direkt dialog med publiken. Nygren och Hvitfelt framhäver hur internets möjligheter förändrar de journalistiska arbetsvillkoren och att denna förändring kan påverka journalisternas syn på sig själva och på yrkesidentiteten då de inte längre har ensamrätt på rollen som ”gatekeeper” av nyheter (Nygren & Hvitfelt, 2008b, 68, 77).

Resultatet Nygren och Hvitfelt kommer fram till efter att ha tillfrågat 165 svenska inrikesjournalister är att det råder en mycket positiv inställning till interaktivitet och publikkontakt bland journalisterna, att en klar majoritet tycker att det är viktigt att lyssna på synpunkter från sin publik, att mer interaktivitet gör journalistiken bättre och att större interaktivitet påverkar nyhetsvärderingen (Nygren & Hvitfelt, 2008b, 112).

Nygren och Hvitfelt utför även en fyra veckor lång studie på plats med SVT:s utrikesgrupp i tv-huset i Stockholm. Utifrån denna studie går det att utläsa att utrikeschefen för Rapport anser att det är problematiskt att en enda utrikeskorrespondent ibland förväntas täcka upp en hel kontinent och att det är brist på ekonomiska resurser som ligger bakom den minskade utrikesbevakningen. Nygren och Hvitfelt manar till fortsatt forskning om bland annat journalistens subjektiva yrkesroll och autonomi i relation till strukturerna, vilka möjligheter som kommer med den tekniska utvecklingen och hur medieinnehållet påverkas av teknikskiften och nya medielogiker (Nygren & Hvitfelt, 2008b, 218, 306).

I *På väg mot mediavärlden 2020: journalistik, teknik och marknad* har Nygren och Hvitfelt sammanfattat vad några medieforskare säger om medieutvecklingen och vilka konsekvenser nya medier kan ge för journalister. De kommer fram till att journalister får allt större makt då gränserna mellan nyheter och kommentarer suddas ut samtidigt som journalisten kan sägas ta formen av ett

slags varumärke med stark personifiering. Konsekvensen av denna utveckling kan göra det svårare att skilja på nyhet och åsikt (Nygren & Hvitfelt, 2008a, 44, 139). Även medieforskarna Halpern, Wenger och Potter menar att journalister som är aktiva i sociala medier och personliga bloggar har ett ansvar att skilja på privatliv och arbete (Halpern, Wenger & Potter, 2011, 310).

Nygren och Hvitfelt menar vidare att internet har förändrat journalisternas arbetsvillkor, att det går snabbare att göra research då snabba fakta finns mer lättillgängligt än tidigare och att ny teknik gör att det går snabbare att jobba. Men de framhåller även att de nya villkoren med möjlighet till effektivare arbete inte höjer kvaliteten på journalistiken. Tvärtom ökar produktionskraven och det blir mer teknikhantering och tid på kontoret än arbete på fältet (Nygren & Hvitfelt, 2008a, 149).

I en enkätundersökning från 2006 som Nygren gör med journalister i Östergötland visar det sig att nästan alla tror att fler kommer vara multireportrar i framtiden, men att nästan ingen tror att det kommer att göra journalistiken bättre. Av Nygrens forskning framgår det även att utrikeskorrespondenterna på SVT har blivit färre i takt med att mobiliteten blivit lättare. I dag är det vanligare att de skickar ut ett team med en ”fly away-väska” för att bevaka en specifik händelse. Trots att de mobila möjligheterna ökar upplever dock många att arbetet blir mer bundet till redaktionen än tidigare.

I uppsatsen *Från uttalande till inslag – hur arbetar en utrikeskorrespondent vid Sveriges Radio*, skriven av Fredrik Bogar, beskrivs hur de flesta av Sveriges Radios utrikeskorrespondenter har liknande rutiner i arbetet. Bogar redovisar hur de intervjuade utrikeskorrespondenterna scannar av lokala medier för att få en bild av läget i deras område och hur deras dagliga kontakt med hemmaredaktionerna fortlöper (Bogar, 2011, 13). Bogar hävdar kortfattat att korrespondenterna på SR har svårigheter att anamma moderna medier i sin nyhetsrapportering utan att gå vidare in på varför, eller i vilken omfattning de faktiskt använder sociala medier.

2.4 Utrikeskorrespondenter

Ulf Hannerz bok *Foreign News* från 2004 är resultatet av en mångårig studie av utrikeskorrespondenter från olika länder, hur de arbetar och producerar nyheter. Hannerz kommer fram till att utrikeskorrespondenternas ursprung, personliga intressen, erfarenheter och relationer till sina källor påverkar nyhetsvärderingen (Hannerz, 2004a, 158).

I kapitlet Talking Back (Hannerz, 2004a, 173) undersöker Hannerz vilka möjligheter publiken har att göra sin röst hörd och få kontakt med utrikeskorrespondenterna. Möjligheterna till interaktivitet har utvecklats enormt sedan denna studie gjordes, detta i takt med att användandet av

sociala medier ökat. I Hannerz andra studie *Antropologi/Journalistik* kommer han fram till att korrespondenter inte måste vinkla lika skarpt som frilansjournalister som måste konkurrera med sina kollegor för att sälja in sina arbeten (Hannerz, 2004b, 163). Ett exempel på det finns i boken *Journalistens guide till tredje världen* där David Isaksson ger tipset till frilansande journalister som jobbar utomlands att hitta den "svenska kroken" (Hannerz, 2004b, 164.) Den före detta utrikeskorrespondenten Nathan Shachar menar att han upplever att hans eget bevakningsområde Mellanöstern, tar upp för stor plats i medierna (Hannerz, 2004b, 185).

Lina Eidmark, tidigare journaliststudent på Södertörns högskola, undersökte år 2005 arbetsvillkoren och framtidsutsikterna för utrikeskorrespondenter inom svensk press genom att göra kvalitativa intervjuer med två utrikeskorrespondenter från Svenska Dagbladet, en från Dagens Industri och en från TT. Eidmark kommer i sin studie fram till att utrikeskorrespondenterna hon intervjuar upplever stor självständighet i fråga om nyhetsvärdering. Genom att göra ett kvantitativt stickprov kommer hon även fram till att de egna utrikesnyheterna och utrikeskorrespondenterna blir färre inom pressen (Eidmark, 2005, 39, 42).

2.5 Sociala medier

I uppsatsen *Agenda setting 2.0 – En studie av nya medier och dagordningen*, skriven av Jessica Andersson, vid Södertörns högskola 2011, framhåller hon bland annat att traditionella medier och bloggar influerar varandra ömsesidigt vad gäller nyhetsinnehåll. Fenomenet kallas för "*intermedia agenda setting*" och innebär att olika medier påverkar varandras agenda (Andersson, 2011, 13).

Nygren och Hvitfelt menar på liknande sätt att den ökade interaktiviteten, till följd av en högre aktivitet i sociala medier leder till mer läsargenererat material samtidigt som det påverkar nyhetsvärderingen (Nygren & Hvitfelt, 2008a, 160).

Medieforskarna Cecilia Teljas, Alex Jonsson och Nils Enlund menar att användargenererat innehåll troligtvis kommer att öka (Nygren & Hvitfelt, 2008a, 214) och Lowe Hedman menar att medieföretagen satsar stort på flerkanalpublicering och ökad interaktivitet med sina konsumenter samtidigt som han hävdar att bloggar inte längre är något nytt utan att de stora medierna istället riktar sin uppmärksamhet mot sociala medier (Nygren & Hvitfelt, 2008a, 177, 192).

Medieföretaget Cision gjorde 2010 en enkätundersökning med 1818 journalister och kommunikatörer i Danmark, Sverige, Finland och Norge. Resultatet visar att många svenska journalister använder sig av sociala medier i sitt arbete men att det också finns några som inte alls vill ta till sig den nya tekniken. Undersökningen visade att 70 % av de svenska journalisterna läser

bloggar minst en gång i veckan, att 42 % gör det dagligen, att 28 % säger att de själva bloggar som en del i jobbet och att de flesta läser bloggar för att göra research (CNSMS, 2010, s 15).

Av de tillfrågade säger 25 % att de dagligen läser mikroblogger som Twitter, samtidigt säger en tredjedel att de aldrig läser mikroblogger. 20 % skriver själva i mikroblogger varje dag och de främsta orsakerna till användningen av mikroblogger är till 36% för att följa nyhetsflödet och intressanta människor. Andra orsaker är att publicera sina egna texter (25 %), knyta kontakter samt att göra research (21%) (CNSMS, 2010, s 16).

Enligt undersökningen använder åtta av tio journalister Facebook. Mer än hälften (52 %) använder det för att nå nya kontakter i jobbet. Andra vanliga användningsområden är för att göra research (46%) samt för att dela med sig av sina egna nyhetstexter (43 %).

Hälften av de svenska journalisterna i undersökningen säger sig generellt ha goda kunskaper om sociala medier. 75 % svarade att de i framtiden kommer lägga ner lika mycket tid på sociala medier som de gör idag. 15 % säger att de vill öka sin kommunikation via sociala medier, samtidigt som det finns några (9 %) som inte använder sig av sociala medier och inte heller vill börja göra det (CNSMS, 2010, s 17-18).

Abbasnejad och Moaf skrev 2010 kandidatuppsatsen *Sociala medier i den svenska nyhetsrapporteringen om Iran* där de intervjuade fyra svenska och en iransk journalist om deras användande av sociala medier i sin bevakning av Iran. Det visade sig att sociala medier påverkade nyhetsvärderingen under rapporteringen om händelserna i Iran 2010 och därför drar de slutsatsen att sociala medier kan räknas som ett verktyg för journalister i deras utrikesbevakning (Abbasnejad & Moaf, 2010).

Journalistikprofessorn Jay Rosen ser ett maktskifte inom journalistiken där makten förflyttas från de tidigare medieproducenterna till folket som nu själva kan skapa egna trådar inom den offentliga diskussionen. Han menar också att det är lättare att få ut information till folket om journalisten också har en bra relation och kommunikation med dem (MacKinnon, 2005, 12).

Den presenterade tidigare forskningen ligger till grund för denna studie, och ger den nödvändiga förståelse som krävs för ämnet. I uppsatsen ligger fokus på att särskilt undersöka hur utrikeskorrespondenterna ställer sig i frågan om interaktivitet, ökade produktionskrav och multireporterrollen, i förhållande till det resultat Nygren och Hvitfelt presenterar kring svenska journalister. I undersökningen ligger också vikten vid hur utrikeskorrespondenterna ser på sociala medier, som källa och i relationen mellan rollen som privatperson och sin yrkesroll när de är aktiva

i sociala medier, och vid jämförelsen med Bogars påstående om att SR:s korrespondenter skulle ha svårigheter att anamma moderna medier i sin nyhetsrapportering. Fokus ligger också på Hannerz påstående om att utrikeskorrespondenternas ursprung, personliga intressen, erfarenheter och relationer till sina källor påverkar nyhetsvärderingen (Hannerz, 2004a, 158), och David Isakssons resonemang om att hitta den ”svenska kroken”.

Cision-undersökningen visar att många svenska journalister använder sig av sociala medier i hög utsträckning, både för att kommunicera utåt mot sin publik genom bloggar, och i sin research. Detta resultat utgår undersökningen också från tillsammans med det påstående som Abbasnejdad och Moaf drog av sin forskning, nämligen slutsatsen att sociala medier kan räknas som ett verktyg för journalisten i sin utrikesbevakning.

3. Frågeställningar

Huvudfråga I:

Hur upplever utrikeskorrespondenter på SVT och SR att kravet på multikompetens påverkar journalistiken?

När det kommer till:

- a) ökade arbetskrav och arbetsrutiner
- b) journalistiken
- c) framtiden

Huvudfråga II:

Hur upplever, och använder, utrikeskorrespondenter på SVT och SR sociala medier i sitt arbete?

När det kommer till:

- a) research
- b) potential för interaktivitet
- c) tillförlitlig källa
- d) privatperson och i yrkesrollen
- e) nyhetsvärdering
- e) krav från hemmaredaktionen
- f) framtidstro

4 Metod

4.1 Kvalitativ samtalsintervju

Eftersom att undersökningsfältet, det vill säga utrikeskorrespondenters relation till kravet på multikompetens och sociala medier, är tämligen outforskat, valdes metoden kvalitativ samtalsintervju. Detta för att kunna komma åt svar som syftar på personliga upplevelser och uppfattningar hos intervjupersonerna, vilket inte hade uppnåtts genom ett kvantitativt arbetsätt eller enbart en enkätundersökning. Tack vare den valda metoden fanns det möjlighet till fördjupning i vissa frågor och anpassning av intervjuerna efter intervjuperson och situation, vilket är några av styrkorna med metoden (Esaiasson (red), 2007, 284, 291). Då syftet var att undersöka egenskaper och karaktärer hos vissa fenomen, och systematisera denna kunskap om det som kännetecknar dessa fenomen så lämpade sig kvalitativ forskningsmetod bäst (Olsson & Sörensen, 2011, 106).

Målet med den kvalitativa samtalsintervjun är att komma åt intervjupersonens livsvärld, det vill säga, hur de uppfattar sin egen värld när det kommer till ett visst ämne. För att göra detta har intervjuerna varit fokuserade kring vissa, på förhand, utvalda teman (Olsson & Sörensen, 2011, 134) i vårt fall användandet av sociala medier, nyhetsvärdering och arbetsvillkor.

Vissa av de bestämda intervjufrågorna syftar visserligen till att besvara frekvensen av förekomsten av olika saker, något som även en frågeundersökning lämpar sig för. Men det övergripande syftet med intervjuerna har varit att synliggöra olika fenomen och förklara hur de gestaltar sig, och då kan även frekvensen ha betydelse för förståelsen av dessa fenomen.

Medvetet har de utrikeskorrespondenter inom svensk public service som har lång erfarenhet av sitt arbete valts ut i studien. Detta eftersom ett av syftena har varit att reda på hur de upplever de tekniska förändringarna som skett inom branschen de senaste åren och hur de ställer sig till användandet av sociala medier, med tanke på att det är ett fenomen som tidigare inte fanns och som de senaste åren har exploderat. För att kunna utforska dessa upplevelsemönster har det krävts ett inifrån-perspektiv som enbart kunnat uppnås genom att skapa en närhet till, och öppen interaktion med, våra forskningsobjekt (Olsson & Sörensen, 2011, 19, 101).

Före utformningen av den intervjuguide som skulle styra samtalsintervjuerna så behövdes en förförståelse inom fälten sociala medier och multikompetens i relation till utrikeskorrespondenter, där det utreddes vad som skrivits av andra inom ämnet och vilka luckor som kunde urskiljas i tidigare forskning. Tidigt framstod det som att det valda ämnet var relativt outforskat och att det därför skulle vara på sin plats att personligen träffa de studieobjekt som ämnades utforska, nämligen att träffa verksamma utrikeskorrespondenter inom public service som arbetat relativt länge inom

fältet. Det behövdes också en förförståelse av sociala medier, hur de används och att de används i hög utsträckning av svenska journalister i Sverige.

Löpande under materialinsamlingen transkriberades de utförda intervjuerna, det efterföljande steget var sedan att bearbeta och göra en selektion av informationsmaterialet, som i sin tur ledde till meningskoncentrerings där materialet gjordes mer lättillgängligt och koncist, en metod som Olsson och Sörensen beskriver. (2011, 131-132). I de transkriberade intervjuerna utkristalliserades sedan uttalanden som var relevanta för forskningsfrågorna. En analys gjordes sedan av de identifierade uttalanden i förhållande till den kontext de förekom i, och sedan gjordes en jämförelse mellan uttalande från olika intervjupersoner som berörde samma forskningsfråga. I den kontextuella analysen var syftet inte att beskriva var del för sig utan att försöka beskriva en principiell helhetsegenskap för det fenomen och teman vi velat undersöka, vilket Olsson och Sörensen diskuterar i *Forskningsprocessen – kvalitativa och kvantitativa perspektiv* (2011, 176).

För studien valdes en fenomenologisk inriktning där målet var att beskriva människors upplevelser av olika fenomen. I den fenomenologiska inriktningen läggs fokus på mänskliga fenomen, till exempel upplevelser och erfarenheter. Genom kvalitativa samtalsintervjuer är det möjligt att få direkta beskrivningar av svenska utrikeskorrespondenters upplevda vardagsvärld i deras yrkesroller. Bakom den fenomenologiska filosofin står den tyske filosofen Edmond Husserl vars idé var att uppnå kunskap genom direktbeskrivning av erfarenheten precis som den upplevs av individen, utan att ta hänsyn till upplevelsens orsak eller ursprung – det vill säga den enskildes beskrivning av ett upplevt fenomen (Olsson & Sörensen, 2011, 171).

Inom fenomenologin försöker man förklara den faktiska världen genom den uppfattade världen, (Olsson & Sörensen, 2011, 173) vilket leder vidare till studiens eventuella generaliserande avsikter. För att kunna dra generaliserbara slutsatser bör forskaren kunna svara på om intervjufrågorna ställts på ett sådant sätt att de kunnat besvaras på ett metodologiskt riktigt sätt, om variablerna och begreppsdefinitioner har en hög grad av validitet och om undersökningen har hög reliabilitet. För att generalisera resultaten utanför den begränsade valda undersökningsgrupp, i detta fall, de tio utvalda utrikeskorrespondenterna, så måste hänsyn tas till kausalitet och samband, vilket inte alltid är möjligt (Olsson & Sörensen, 2011, 259).

Katarina Sjöberg och David Wästerfors (red) diskuterar i *Uppdrag: Forskning – Konsten att genomföra kvalitativa studier*, hur man som forskare ska förhålla sig till de många oregelbundenheter forskaren ofta träffar på i sitt material när denne gör en kvalitativ studie. De menar att forskaren ska försöka dra nytta av det avvikande och inte i främsta rummet försöka

sammanfatta vitt skilda åsikter till en och samma allmänna slutsats, utan istället att successivt förbättra sin tes med hjälp av ett exempel i taget (Sjöberg & Wästerfors, 2008, 78-79). Materialet i denna studie har på flera punkter visat sig vara spretigt och i vissa fall motsägelsefullt då intervjupersonernas upplevelser skiljt sig markant från varandras.

4.2 Urval

För att kunna undersöka hur utrikeskorrespondenter verksamma inom public service upplever, och ställer sig till, de tekniska förändringarna som skett inom yrket, och explosionen av sociala medier, så var det angeläget att träffa utrikeskorrespondenter som haft möjlighet att uppleva dessa förändringar. Centralt för urvalet var därför att träffa de mest prominenta utrikeskorrespondenterna som idag utgör en betydande del av den svenska utrikesrapporteringen. De intervjuade utrikeskorrespondenterna är i åldern 40-55 år gamla, vilket är den åldersgrupp som den stora majoriteten av SVT och SR:s utrikeskorrespondenter hamnar i. Att arbeta som utrikeskorrespondent är ett sällsynt krävande jobb som kräver lång journalistisk arbetserfarenhet, och det är inte vem som helst som ges förtroendet att ensam rapportera från ibland en hel kontinent. Medvetna om att den övriga journalistkåren i Sverige har en större åldersmässig spridning, och eventuellt även andra medievanor än intervjupersonerna, har de intervjuade valts ut för denna undersökning med motiveringen att de är representativa för korrespondent-kåren för SVT och SR som den ser ut idag.

I slutet på februari 2012 initierades kontakten med tio utrikeskorrespondenter från SVT och 16 från SR via mejlkorrespondens. Trots utrikeskorrespondenternas hårt pressade schema var alla mycket tillmötesgående, vilket resulterade i intervjuer med tio stycken. Det hade funnits möjlighet att intervju fler som sedan tidigare tackat ja till att ställa upp, däremot hade medvetna urval av intervjupersonerna redan gjorts och en teoretisk mättnad (Esaiasson (red) 2007, 292, 294) uppnåtts vid tio stycken. För att få en jämn könsfördelning valdes fem kvinnor och fem män ut. Målet var även att fördela intervjupersonerna så jämnt som möjligt mellan SVT och SR, men av geografiska skäl, eftersom det optimala var att träffa så många som möjligt genom en fysisk intervju, så blev det fler från SVT, eftersom fler av dessa då fanns på plats i Sverige. Intervjupersonerna är följande:

- ♣ **Bengt Norborg**, utrikesreporter för ”Korrespondenterna”, anställd på SVT som utrikesreporter sedan 1989. Intervjun ägde rum på SVT:s kafé 4 april 2012.
- ♣ **Erika Bjerström**, utrikesreporter anställd på SVT sedan 1997 och har tillhört utrikesgruppen sedan 2002. Intervjun ägde rum på SVT:s kafé den 11 april 2012.
- ♣ **Lena Scherman**, SVT, utrikesreporter för ”Korrespondenterna”, anställd på SVT sedan

1997 och har tillhört utrikesgruppen sedan 1999. Intervjun ägde rum på SVT:s kafé 19 april 2012.

- ♣ **Bert Sundström**, anställd på SVT sedan 1990 och blev utrikeskorrespondent 1994. Intervjun ägde rum på ett kafé i Årstaberget/Liljeholmen 4 april 2012.
- ♣ **Stefan Åsberg**, SVT, utrikeskorrespondent för Nordamerika sedan 2002. Intervjun gjordes över telefon 15 april 2012, eftersom Stefan befann sig i Washington.
- ♣ **Alice Petrén**, SR, utrikeskorrespondent för SydEuropa, bosatt i Paris. Anställd på SR sedan 1982. Intervjun ägde rum på Waynes Coffee på Götgatan i Stockholm den 2 april 2012.
- ♣ **Rolf Fredriksson**, SVT, Har jobbat som utrikesreporter sedan slutet av 80-talet, har dessutom varit stationerad i både Östeuropa och Bryssel. Intervjun ägde rum på SVT:s kafé 19 april 2012.
- ♣ **Anna-Maja Persson**, SVT, Har jobbat som utrikesreporter sedan 1997, var stationerad i Moskva mellan 2006 och 2009. Intervjun ägde rum på SVT:s kafé 5 april 2012.
- ♣ **Ginna Lindberg**, SR, Jobbat på SR sedan 1990 och som Washington-korrespondent sedan 2007. Intervjun gjordes över telefon 17 april 2012, eftersom Ginna befann sig i Washington.
- ♣ **Jens Möller**, SR, Utrikeskorrespondent i Bryssel sedan 2010, har jobbat på SR sedan 1993. Intervjun gjordes via telefon 26 april 2012, eftersom Jens befann sig i Bryssel.

4.3 Så gick intervjuerna till

Majoriteten av intervjuerna tog mellan 45-60 minuter att genomföra och själva samtalsintervjun byggdes upp kring de teman som valts ut för undersökningen, det vill säga, multikompetens, sociala medier och nyhetsvärdering. Inspiration till frågorna kring sociala medier hämtades bland annat från Gunnar Nygren och Håkan Hvitfeldts *Nyhetsfabriken – journalistiska yrkesroller i en förändrad medievärld* där de ställer liknande frågor till svenska journalister. Fem av tio intervjuer genomfördes i SVT-husets kafé på Oxenstiernsgatan i Stockholm. Två av intervjuerna gjordes på kaféer som korrespondenterna själva valde och tre stycken gjordes över telefon då intervjupersonerna befann sig utomlands.

Intervjuguiden bestod av fyra delar. ”Uppvärmningsfrågor” inledde intervjun för att mjukstarta intervjun och för att få lite information om utrikeskorrespondentens bakgrund. Därefter ställdes direkta frågor kring de upplevda arbetsvillkoren, för att få en förståelse för deras nuvarande arbetsförhållande. Sedan följde frågor tillhörande de tre temana nyhetsvärdering, multikompetens och sociala medier där intervjun följde de, på förhand, uppgjorda frågorna, men även anpassades efter varje intervjuperson och situation. Detta innebar att frågornas ordning ibland ändrades och att

intervjuns fokus hamnade på olika teman, beroende på vem som intervjuades. Syftet med detta var att skapa en dynamisk intervju där samtalet kändes naturligt och där intervjupersonen skulle känna sig motiverad att beskriva sin egen verklighet. Eftersträvansvärt var det att försöka skapa frågor som skulle kännas naturliga, både för forskarna att ställa, och för intervjupersonen att svara på. För att göra svaren mer konkreta för tolkaren ombads ofta intervjupersonen att exemplifiera sina upplevelser (Esaiasson (red), 2007, 299-300). Den använda intervjuguiden finns bifogad som bilaga.

4.4 Kritisk diskussion av metod

Med den kvalitativa intervjun som metod kan forskaren egentligen inte dra några generaliserbara slutsatser kring hur det ser ut bland utrikeskorrespondenter generellt. Det enda undersökningen beskriver är de tio utvalda utrikeskorrespondenternas tankevärldar och verkligheter. Däremot har en jämn könsfördelning eftersökts för att ge en så representativ bild som möjligt av kåren. Därutöver är alla intervjuade också erfarna journalister med många år bakom sig som utrikeskorrespondenter eller utrikesreportrar.

Informationen undersökningen bygger på är enbart verbal och därför måste man som forskare lita på att intervjupersonerna talar sanning. Som forskare kan man inte heller uttala sig om omständigheterna kring utrikeskorrespondenternas arbetsrutiner eftersom att en direktobservation inte har utförts (Kvale, Brinkmann, 1997, 264). Det hade också kunnat tänkas att svaren blivit annorlunda om respondenterna hade varit anonyma. Det var emellertid inte ett alternativ som kändes befogat och inget som intervjupersonerna efterfrågade.

Forskarnas egna medverkan vid intervjuerna kan också ha påverkat resultatet och alla intervjuer har inte sett likadana ut. Tre av intervjuerna gjordes via telefon och då endast med en av forskarna. Vid de fysiska intervjuerna medverkade båda. Medvetet valdes en miljö ut där utrikeskorrespondenterna kunde känna sig trygga och avslappnade.

När citat och formuleringar valdes ut till resultatdelen är det forskarnas egna tolkningar av intervjuerna som styr resultatet. Den egna närvaron under intervjuerna har gjort det lättare att tolka och välja ut citat från de transkriberade intervjuerna och kunskaperna om ämnet har vuxit efter varje intervju, vilket gör att delarna senare tolkats utifrån helheten, enligt den hermeneutiska spiralen.

5. Resultat och analys

Inledningsvis följer en kort presentation av de intervjuade utrikeskorrespondenterna, vilka de är och kort information om deras bakgrund. Detta för att ge namnen en identitet och för att det ska underlätta vid citeringen senare i resultatdelen.

Sedan presenteras resultatet som besvarar studiens forskningsfrågor. Varje delfråga inleds med en sammanfattning av vad utrikeskorrespondenterna svarat och följs av utvalda gestaltande citat.

5.1 Korrespondenterna

Bengt Norborg har arbetat som utrikesreporter sedan 1988 och har varit anställd vid SVT sedan 1989. Han började inom SR-koncernen men insåg tidigt att han behövde den visuella bilden för att bättre kunna berätta och förmedla historier om människor. Därför bytte han bana till tv-journalistiken och åkte som den första journalisten från SVT in med bil till Sarajevo 1993 för att rapportera från kriget. Två år senare, 1995, blev han stationerad utrikeskorrespondent på Balkan.

Idag arbetar Bengt som programledare för SVT-produktionen *Korrespondenterna*, vilket i princip innebär att hela världen är hans bevakningsområde då han åker ut på jobb överallt. Bengt läste sin journalistutbildning på journalisthögskolan i Stockholm och har även högskolepoäng i filosofi, spanska och ekonomisk historia. Bengt beskriver jobbet som utrikeskorrespondent som att man alltid måste ligga steget före redaktionen och vara den som driver rapporteringen.

De egenskaper som enligt Bengt gör honom till en bra utrikeskorrespondent är att han hela tiden vill berätta historier och att han är nyfiken på folk.

”Berätta bra historier som faktiskt talar om vad som händer där man befinner sig, för då har du chansen att fånga en tittare, och att få den att stanna kvar. Jag tror inte alltid att man måste vara på plats, att man alltid måste berätta allt, eller så mycket som möjligt. Det är inte det som är det viktigaste. Det viktigaste är att någon fattar någonting och blir lite intresserad.”

Erika Bjerström har arbetat på SVT sedan 1997 och är i grunden en klimat-, miljö- och vetenskapsreporter. Erika gick på journalisthögskola i USA och började som 25-åring jobba på Dagens Nyheter som miljöreporter. Erika säger sig alltid ha jobbat internationellt med miljöfrågorna då den mest intressanta miljöpolitiken oftast bedrivits runt om i Europa. 2002 blev hon utrikeskorrespondent för SVT i Bryssel och hon har sedan dess tillhört utrikesgruppen.

De senaste åren har hon bevakat Afrika och klimattoppmötena. Hon var tidigare programledare för *Korrespondenterna* som hon fortfarande gör inslag till. Hon har även gjort reportageserien *Det nya Afrika*, där hon reste runt och i 20 avsnitt skildrade framstegen på den afrikanska kontinenten. Erikas snabba uppfattningsförmåga, nyfikenhet och förmåga att få kontakt med människor och vinna deras förtroende är egenskaper hon menar gör henne till en bra utrikesreporter.

”Jag skulle vilja leva många många liv till för att hinna skildra allt. Men det är logistiskt jobbigt att resa i Afrika, och jag är ju inte 20 år längre. Ändå har jag rest rätt mycket. Jag har varit i 23 länder i Afrika.”

Lena Scherman började på SVT 1997 och blev en del av utrikesgruppen 1999 då hon började jobba på Rapport. Lena har en bakgrund inom teater och har en fil. kand i drama/teater/film samt poäng i religionsvetenskap och konsthistoria. Som 34-åring kom hon in på journalisthögskolan i Stockholm och gick därifrån direkt till SVT.

Lena var utrikeskorrespondent i Bangkok under ett år, har haft Asien som bevakningsområde och har rest mycket till bland annat Afghanistan. Idag jobbar hon som programledare och utrikesreporter för *Korrespondenterna* och reser därmed runt i hela världen på jobb. Hon gör, liksom alla andra på inom utrikesgruppen, även inslag till Nyhetsredaktionen.

Lena tycker att det är viktigt att, i sin rapportering, berätta om kvinnors situation i världen, hon uppmärksammar därför medvetet ofta det perspektivet när hon är ute på jobb. Hon tror själv att hennes ”krokiga” bana in i journalistiken och hennes intresse för människor gör henne till en bra utrikesreporter.

”Som utrikesreporter kan man berätta historier på ett helt annat sätt än vad man kan göra i Sverige. Inrikesjournalistiken är så händelsestyrd och grävande, men utrikesreportrar – vi kan berätta historier runt människor på ett annat sätt”.

Stefan Åsberg är sedan 2002 utrikeskorrespondent för SVT i Washington och har Nordamerika som bevakningsområde. Han började som 15-åring på Radio Gävleborg på sportredaktionen och jobbade på Rapports ekonomidesk innan han blev utrikeskorrespondent. Stefan är civilekonom i botten och rapporterar om allt från idrott till den ekonomiska krisen i USA.

Stefan liknar jobbet som utrikeskorrespondent med att vara en handelsresande. Detta eftersom att mycket handlar om att sälja in sina egna idéer till hemmaredaktionen. Han menar att konkurrensen om de få minuterna är hård och att han dessutom pressas av den stora tidsskillnaden som gör att han alltid ligger sex timmar efter.

Stefan jobbar alltid i team med en fotograf och menar att lagkänslan är avgörande för hur trygg han känner sig i sitt arbete.

”Allt bygger ju på att man har självförtroende. Jag vet ju att jag gör jävligt bra grejer om jag jobbar med en bra fotograf, och det säger jag inte för att vara kaxig, men den tryggheten har jag i mig själv. Sen kan jag vara osäker i en massa situationer som jag hamnar i. Men (...) jag måste känna att jag har ett 100% stöd från fotografen. Jag är inte ett dugg rädd för att göra bort mig, men jag vill känna att vi är ett team, att vi är ett lag, att vi vinner ihop och att vi förlorar ihop och det är förbannat viktigt för mig.”

Bert Sundström började som praktikant på SVT 1990 och har varit kvar sedan dess. 1994 fick han för första gången tjänst som vikarierande utrikeskorrespondent i Washington, USA och har sedan dess varit korrespondent i bland annat Bryssel och Amman och fast utrikeskorrespondent i USA och Moskva. Idag tillhör han hemmaredaktionen inom utrikesgruppen, vilket innebär att han förväntas försöka hålla koll på allt som dagligen händer internationellt, samt åka ut på uppdrag till olika delar av världen. Bert har elva år av högskoleutbildning bakom sig. Utöver den treårig journalistutbildningen har han läst spanska, engelska, litteraturvetenskap, statskunskap, antikens historia, Latinamerikakunskap, u-landskunskap och filosofi.

Uppmärksamheten blev stor kring Bert i samband med att han, under den egyptiska revolutionen, den 3 februari 2011, blev attackerad och allvarligt knivskuren i Kairo, under sin utrikesrapportering.

”Vad gör mig till en bra utrikeskorrespondent? Jag tror att det är viljan att faktiskt försöka förmedla kunskap, intryck och känslor från en verklighet någonstans långt borta till den verklighet som våra tittare har. Jag ser mig själv som förmedlare. Det där borta måste på något sätt synliggöras för dem här hemma. Och det tror jag att jag är bra på.”

Alice Petrén jobbar på SR sedan 1982, med vissa avbrott. Nu jobbar hon som SR:s Sydeuropakorrespondent, delvis stationerad i Paris. Under 2011 har hon i och med den arabiska våren intensivt bevakat Nordafrika. Tidigare har hon också varit stationerad i New York och Asien. Hon har hunnit med mycket i sitt liv, bland annat har hon varit gästprofessor i utrikesjournalistik i Kalmar, jobbat som ekonomireporter på Eko-redaktionen och jobbat för UD, Riksbanken samt FN i Genève. Hon är civilekonom från handelshögskolan, har studerat på journalisthögskolan och tagit en fil. kand. i franska, litteratur och miljöjournalistik.

Alice bor i en lägenhet i Paris ”högt över takåsarna” men åker hem till Stockholm med

jämna mellanrum. Hon börjar sin dag med att scanna av nyhetsläget i tidningar och nyhetsbyråerna. Efter det dagliga samtalet med hemmaredaktionen på morgonen ger hon sig ut för att göra sina inslag, som kan vara till SR:s samtliga redaktioner. Alice är engagerad och säger att hon älskar sitt jobb som hon beskriver som väldigt flexibelt, mobilt och fritt. Hon tycker att hennes främsta styrkor är att hon kan sortera bland stort och smått, är analytisk, samt är bra på logistik, språk och att ta sig fram.

”Mina arbetsuppgifter är en dröm. Jag älskar mitt jobb!”

Även om Alice kan språket i många av de länder hon jobbar i, använder hon sig mycket av sina kontakter samt, söder om medelhavet, av ”fixare” eller tolkar. Hon har en regel att det alltid ska finnas en taxichaufför som väntar på henne om hon är ute på något uppdrag som känns lite riskabelt.

Rolf Fredriksson har jobbat på SVT sedan 1976 och som utrikeskorrespondent sedan 1990.

Eftersom Rolf kunde tyska då Berlinmurens fall stod i centrum fick han sin första stationering i Wien där han skulle bevaka Östeuropa. Sedan dess har han varit stationerad i Bryssel två gånger för att sedan två år tillbaka jobba som utrikesreporter på hemmaredaktionen i Stockholm. Rolf säger att de flesta som jobbar med utrikesjournalistik helst vill ut, och att vara stationerad innebär mer frihet, även om det är ett väldigt slitsamt jobb. Rolf tycker att hans jobb nu är ”helt okej” men han vill nog gärna ”åka ut” igen.

Rolf har studerat journalistik på Journalisthögskolan i Göteborg, utöver det har han även studerat en hel del andra kurser och kan prata flera europeiska språk. Han beskriver sin förmåga att ”kondensera ner politikerprat”, att hitta kopplingar till mänskligt liv och att få tråkiga och svåra nyheter att bli begripliga, som sina största styrkor. Som Brysselkorrespondent skiljer sig arbetet en del från många av hans kollegor då en stor del av jobbet består i att bevaka EU och dess olika möten och institutioner. Rolf tycker att ekonomi och politik är viktiga frågor och förklarar att EU påverkar Sverige väldigt mycket.

”Ingen skillnad på att göra inslag från Pajala, Värnamo eller Europa.”

GINNA LINDBERG är SR:s korrespondent i Washington sedan 2007. Hon har jobbat för SR i mer än tjugo år där hon mestadels jobbat med utrikesrapportering. Men nu bevakar hon, tillsammans med Sten Sjöström som är stationerad i New York, USA och framförallt Vita huset och den amerikanska

politiken. Just politik är något som Ginna brinner för och hon tycker att det är en lyx att få jobba med det på heltid. Hon studerade journalistik i ett år på Skurups folkhögskola och har även studerat lite ”strökurser” också.

Ginna tycker att det är viktigt att en korrespondent är stresstålig, engagerad och att man har förmågan att förklara bakgrunder och kan nyansera. Hon uppskattar bredden i sitt jobb, att få göra både snabba nyheter och lite längre reportage. Även om de snabba nyheterna tar upp den mesta tiden då hon jobbar i ett av de bevakningsområden med allra högst tryck på nyheter.

”Det är vissa som tycker att USA övervärderas. Jag tycker att USA värderas högt därför att det har stor betydelse”

Det är synd att flera medier skär ner på sin utlandsbevakning, säger Ginna, vilket enligt henne ger en skev världsbild. Hon ser sig helst som en radioreporter även om hon beskriver sitt jobb som mer och mer ”multreportrigt”.

Jens Möller levererar sedan 2010 radioinslag från Bryssel, och framförallt om EU. Han har jobbat för SR sedan 1993 med blandade uppgifter, bland annat som musikjournalist. Sin journalistiska utbildning skaffade han sig på Journalisthögskolan i Göteborg där han studerade i tre år. Nu bor han i Bryssel där nyhetstrycket är oerhört högt och där kollegorna är hundratals. Han förklarar att hans jobb är annorlunda mot sina kollegors på SR och att EU:s institutioner erbjuder massvis med nyhetsuppslag:

”Våra korrespondentjobb är extremt olika... Jag sitter ju i en 'fabriksverksamhet!'.”

Många tycker att EU är viktigt, men svårt att förstå och väldigt ”osexigt”, säger Jens, som menar att hans jobb är att hantera det, sälla i materialet och presentera det på ett sätt som gör att lyssnarna inte stänger av radion. Förutom själva EU-bevakningen består också Jens bevakningsområde av Nederländerna, Belgien, Luxemburg samt NATO. Men 95% av tiden läggs på EU-frågor.

Jens upplever att det är svårt att hantera det massiva nyhetsflöde som han ansvarar för, då han ibland jobbar 80-100 timmar i veckan. Han uttrycker att han verkligen skulle behöva åtminstone en kollega till. Däremot tar han ofta hjälp av sina internationella kollegor som är många. Jens producerar många snabba nyheter, framförallt till Ekot och säger själv att han gärna skulle göra lite fler längre inslag med mer känsla än rena fakta.

Anna-Maja Persson började jobba med radio 1992 men bytte tidigt medium till tv. Hon jobbade tidigare som SVT:s korrespondent i Moskva men jobbar nu som utrikesreporter i Stockholm och skickas ständigt iväg på uppdrag i olika länder. Hon har studerat det treåriga journalistprogrammet i Sundsvall och hennes första inspirationskälla till utrikesjournalistiken var Tintin.

Anna-Maja beskriver sig som oerhört nyfiken samt att hon har en bra bredd. Hon älskar att hon i sitt jobb får träffa människor och se platser som hon annars aldrig skulle se. Däremot tycker hon att logistiken emellanåt kan vara utmattande och att det har blivit allt svårare att resa. Hon försöker göra inslag som är mer positiva, eftersom hon befinner sig i ”eländesbranschen”, gärna med inslag av kultur.

”Det är oerhört befriande när man får göra något glassigt kulturjobb. Moskvas modemässa. Skitkul!”

5.2 Kravet på multikompetens ökar

Kraven på multikompetens ökar för utrikeskorrespondenter inom SVT och SR, och har ökat de senaste tio åren. Villkoren verkar dock skilja sig för den oerfarna unga journalisten och de utrikeskorrespondenter som arbetat länge inom branschen. Intervjupersonerna för denna studie, som alla har lång erfarenhet av yrket, har i många fall möjlighet att själva välja vilka medieformer de ska jobba i. Det tycks även för de flesta av dem finnas möjligheter att ”bara” vara journalister, och därmed inte behöva redigera eller fota själva. Dock uttrycker samtliga intervjupersoner att de upplever att de ska kunna redigera, gärna fota och skriva för webben, men det är inte alla som lägger tid på det, och inställningen till ”multireportrandet” varierar.

Några tycker att redigering och foto är roligt och skulle gärna lära sig mer, medan de flesta tycker att ”multireportrandet” tar kraft och tid och sänker kvaliteten på journalistiken, som de menar blir lidande då en person förväntas sköta all teknik samtidigt som hon eller han ska axla reporterrollen. De som uttalar sig om framtiden tror alla att multireportrandet kommer att öka med tiden och att det kommer att ställas allt högre krav på den enskilde journalisten att sköta mer och mer teknik själv. Nedan beskriver journalisterna själva hur de ser på kraven på multireportrandet när det kommer till arbetsrutiner, konsekvenserna för journalistiken och framtidens multireportrar.

Ökade krav – men fortfarande möjlighet att bestämma själv

Samtliga utrikeskorrespondenter är eniga om att kravet på multikompetens har ökat drastiskt de senaste åren, eller sedan de började sin anställning på SVT/SR. Från att tidigare ha kunnat ägna sig i princip uteslutande åt journalistiken så finns det nu tydliga krav på att man som utrikeskorrespondent ska redigera, gärna fota och även skriva för webben, samtidigt som man ska vara verksam i flera olika nya publiceringsplattformar. Bakom de ökade kraven verkar ekonomiska skäl ligga. En röd tråd kan emellertid skönjas bland svaren hos de intervjuade. Det framstår som utrikesreportrarnas eget intresse av tekniken till stor del styr hur multikompetenta de tvingas vara i sitt arbete, och som att de har stor möjlighet att själva bestämma vilka medieformer de ska jobba i. En del framhåller att unga stringers med mindre erfarenhet däremot hamnar i ett ofördelaktigt läge där det krävs mer och mer av dem i fråga om flexibilitet och multikompetens. Det är många som uttrycker sig negativt kring hur kravet på multikompetens påverkar arbetsbelastningen och de redaktionella processerna.

Känner du att det är högre krav på dig nu?

"Absolut! Absolut! Tveklöst! Det är nästan som dag och natt. Det var ingen som ens tänkte på, eller det fanns inte ens på kartan att vi skulle redigera.(...) Att filma själv ska vi ju inte ens tala om. Det är ju ganska nytt. (...) Rent tidsmässigt blir det ju stressigare"

Anna-Maja Persson, SVT.

"Det är en trend att vi ska göra mer och mer av det andra. Och jag kan lära mig det också, jag är jätteintresserad av foto och så, men jag vill inte. Jag tycker att det är dumt. Jag tycker att det är en vansinnig utveckling. Det säger sig självt, hur duktig du än är på det tekniska så kommer det alltid också att ta något från ditt jobb som journalist. Det kommer att ta en del av din kraft, din tid, din uppmärksamhet. Jag tycker att vi har två olika jobb, och (...) ska vi få engagera tittarna och få dem att fatta någonting, ja då måste vi göra ett så bra jobb som möjligt. Den som säger att det bästa jobbet uppnås av att en person gör allt... Nej. Det går inte. Visa mig det jobbet." Bengt Norborg, SVT.

"Jag redigerar inte, och det är ett medvetet beslut. (...) Jag vill jobba med en kollega som fotografer och redigerar, det blir mycket bättre tycker jag. Jag tror inte en sekund på det här med videojournalister och enmansteam som SVT håller på med nu, och om man tittar på utländska tv-bolag så har de gått ifrån det också. Dels av kvalitetsskäl och av säkerhetsskäl." Erika Bjerström, SVT.

"Jag plåtar inte själv, nej (...) Jag har redigerat och plåtat en del också. Men det blir inte alls samma sak som när man jobbar med en duktig fotograf." Stefan Åsberg, SVT.

"Vi fotar ju, och det är jättekul när man har utrymme för det. Jag kan tycka att kraven på att leverera inslag tar väldigt mycket utrymme ändå för att man ska hinna och det ska bli bra och så. Men vi ska ju hinna.. (...) Foto behärskar jag väl och jag kan tänka på kompositionen och sådär, sen tycker jag inte att man har tid. (...) Det är kul att ta bilder, men ibland är det ett moment som man inte känner att man hinner med, så mycket som man skulle vilja." Alice Petrán, SVT.

Det finns några utrikeskorrespondenter som uttrycker sig positivt kring sin egen roll som multireporter, men de flesta betonar samtidigt att det är svårt att ansvara för flera medieformer samtidigt, och att resultatet alltid blir bäst om man är två. Några säger att de gärna skulle vilja lära sig fler medieformer, som exempelvis foto, men att det, på SVT, i regel följer med en fotograf ut på jobb och att det därför sällan behövs.

"Jag fotar och skriver och jag rapporterar i radio.(...) Jag vill helst vara en radioreporter i första hand. Det blir mer och mer multireportrigt." Ginna Lindberg, SR

”Jag redigerar själv, fast inte för Korrespondenterna, det krävs så konstnärligt arbete så där känner jag att jag inte riktigt kan tillräckligt. Men till Nyheterna redigerar jag allting själv (...) Och jag kan fota, det är bara det att jag inte gör det, för att vi har alltid fotografer med oss. Däremot har vi börjat filma med en massa småkameror, där vi gjort hela inslag och det är väldigt roligt” Lena Scherman, SVT.

”Ja, jag fotar och skriver.(...) Jag vet inte om jag skulle säga att jag är en multireporter... Om jag tittar på många av mina kollegor här som jobbar för både radio och tv samtidigt. De är mer multireporter än vad jag är. Jag har mitt huvudmedium som är radio. Där webben... och förvisso tar jag bilder, som en biprodukt. (...) Jämfört med hur radiojournalister var på 70-talet är det klart att jag är det, men jämfört med mina kollegor är jag inte det.” Jens Möller, SR

”Om vi pratar om nya medier så är det så att jag personligen inte är egentligen involverad i produktionen tekniskt, sådant som vi lägger ut på nätet eller (...) sådant som youtubebilder eller vad det nu kan vara.. (...) Där har jag en begränsning, jag har helt enkelt inte haft det som arbetsbit att lära mig att hantera det finliret. Men det som gäller den normala tv-produktionen, där gör jag allt som man normalt gör (...) ganska ofta så åker jag ju ensam med bara min kamera, jag spelar in allt, jag redigerar allt, jag skriver allt.” Bert Sundström, SVT.

Journalistiken drabbas

Det är en utbredd uppfattning hos de allra flesta av de intervjuade utrikeskorrespondenterna att kraven på multikompetens i slutändan går ut över journalistiken. Många uttrycker att mycket av arbetstiden går åt tekniska moment och att journalisterna tvingas ta av sin egen fritid för att kunna leva upp till de krav som ställs på dem.

”Produktionskraven har ökat enormt. Jag har mobil redigering och vi har med oss en mobil satellit så att man gå live när som helst och redigera och sända inslag i princip när och var som helst. I början av 2000-talet när jag var korrespondent i Belgien, så filmade vi, och sen åkte vi hem och tittade genom material en hel dag. Sen började vi att redigera. Så arbetstakten har trappats upp något enormt. Ibland (...) kan det vara bra att kunna gå hem och sova på saken, och tänka genom det klarare dagen därpå. Samtidigt så tycker man ju som journalist att det är roligt att vara snabbt ute med grejer. Jag tycker att det ställer högre krav på att man ska ha tänkt genom saker innan man åker ut. Risken med det är att man bestämmer vinkeln i förväg, att ”det här är grejen”. Erika Bjerström, SVT.

Ställs det högre krav på reportrarna idag att kunna mer saker än för tio år sedan?

"I tekniska saker då som att fotografera och redigera? Ja helt klart." Rolf Fredriksson, SVT.

"Det är ju ett problem att det tar tid från själva kärnverksamheten. Det tar extra tid att ta foton och ladda upp. Det tar extra tid att skriva bloggtexter och så där. Det är också en ständig dragkamp och diskussion för det är svårt att hinna med allting. Vi prioriterar radio först. Men det det är mer och mer som åläggs korrespondenterna som ska göras också och det går alltid ut över något annat också".

Ginna Lindberg, SR.

"Det finns bara fördelar med att jobba två skulle jag säga. Allt annat du måste göra går ut över journalistiken. Sen finns det de som har blivit väldigt duktiga. (...) Men om man jobbar två har man någon att bolla med. Du behöver inte tänka på tekniken hela tiden. Hur var det nu? Var sitter nu den där nedrans knappen? Det är bara att fokusera.. och det är inte så bara, utan journalistiken - tanken, det är en process som också måste få ta plats och tid. (...) När du jobbar med en fotograf och redigerare som är intresserad, kunnig och engagerad så blir det ju ett bra teamwork. Vi har två hjärnor; vi blir dubbelt så bra skulle jag säga." Anna-Maja Persson, SVT.

"Nej, det tas av fritid. Det är mer, mer, mer rapportering, och det är vi ju inte ensamma om. Vi jobbar ju bara mer och mer och mer för samma lön. Och det är fler och fler plattformar (...) De hungrar ju oavbrutet. Vi brukar likna redaktionerna vid fågelungar som sitter och väntar på mask, och så försöker man mata, mata, mata men det är ju bara ens fritid som ryker undan för undan." Alice Petré, SR.

Någon uttrycker sig positivt om det egna kravet på att vara multireporter men poängterar den faktiska svårigheten med att både filma och vara reporter.

Hur känner du inför att det ställs högre krav på dig att vara multireporter?

"Jättekul! Fotot är sådär, för det är så svårt. Redigera är ju fantastiskt roligt, det är nästan det roligaste. (...) De som fotar själva säger ju också att det är svårt att hålla alla bollar i luften. (...) När du är ute på jobb så krävs det så mycket av dig, att du är social för att de du ska intervjuas ska slappna av eller för att de ska plocka in dig i sitt hem.. Så det är ju väldigt modigt av dem. Men det krävs ju att man kan prata och vara uppmärksam och då samtidigt kunna ställa sig och filma." Lena Scherman, SVT.

Framtiden – den sista generationens traditionella journalister?

Det verkar finnas en uppfattning hos korrespondenterna att de är den sista generationen utrikeskorrespondenter som har möjlighet att till viss del avstå de tekniska moment som går utanför reporterrollen.

En del uttrycker att de tror att framtiden kommer bära med sig högre krav på multikompetens

hos utrikeskorrespondenten. Många nämner stringers och att unga, obundna och relativt oerfarna journalister är mer benägna att åka ut till farliga platser för att få sitt knäck, och att de förväntas kunna fota och redigera själva.

”Man kan säga att trycket på utrikesreportrar idag har ökat, att vara med där det händer och där det är farligt. Jag tror att det är svårare för många, särskilt för många yngre idag (...) och där har du ju också en annan utveckling, nämligen den att folk ska vara otroligt flexibla idag, de ska helst inte kosta någonting och ska helst också kunna fota och redigera själva. Plötsligt så har du hamnat i en helt annan kategori än tidigare – yngre, ännu ej stadgade människor, kanske till och med helt nybakade journalister – vilket jag tycker är moraliskt tveksamt.” Bengt Norborg, SVT.

”De flest av oss filmar inte särskilt mycket. Det är de här stringarna jag pratar om. De gör det hela tiden. Det kommer mer och mer, så vem vet vart det kommer sluta”. Anna-Maja Persson, SVT.

”Det är klart att det blir väldigt flexibelt och så. Men jag märker ju att så fort man märker att någon är multireporter, så har ju han eller hon väldigt svårt att argumentera varför han eller hon ska få åka med en fotograf, även om de skulle vilja de. Så man blir ju väldigt utlämnad till sig själv.” Erika Bjerström, SVT.

”Om man pratar framtid, så tror jag väl tyvärr att det kommer ställas mer krav på mig att vara multireporter. (...) Hur jag ställer mig till det beror alldeles på vad jag ska göra. Här (USA) är det ju rätt tufft att jobba ensam. (...) Det är minus sex timmar varje dag och du har lämning klockan kvart i ett. Och ska man då spela in själv och redigera själv, då får man ändra inriktning på jobbet. Sen på andra ställen.. Afrika kanske, där kanske featurejobb funkar bättre.” Stefan Åsberg, SVT.

5.3 Sociala medier i arbetet

Hur de intervjuade korrespondenterna använder sociala medier i sitt arbete varierar. De flesta litar inte riktigt på sociala medier som en tillförlitlig källa och tycker att det tar för mycket tid av det journalistiska arbetet att vara aktiv på Twitter och Facebook. Alla korrespondenter säger att SVT/SR ställer krav, eller har önskemål om att de ska vara mer aktiva och finnas tillgängliga i sociala medier, något som många menar inkräktar både på korrespondenternas fritid, som redan är knapp, och på deras journalistiska arbete.

Däremot finns det några som är mer positiva och som ser fördelar med sociala medier, främst när det gäller att komma i kontakt med folk. Det finns även en önskan om att använda sig av sociala medier mer för att uttrycka reflektioner och betraktelser från det vardagliga jobbet. Det finns en tilltro, bland vissa av korrespondenterna, till sociala medier som ett kompletterande arbetsverktyg som de ännu inte riktigt behärskar eller har hittat metoder för i den dagliga rutinen. Nedan beskriver

journalisterna själva sitt användande av sociala medier när det kommer till research, interaktivitet, källkritik, relationen med hemmadesken och visionerna för framtiden.

Research i sociala medier

Hur användningen av sociala medier för research ser ut bland de undersökta korrespondenterna varierar. De flesta tycker inte att det är ett bra verktyg för research, i så fall endast på väldigt enkel nivå och mest för att hålla sig uppdaterad om nyhetsflödet.

”Twitter och Facebook kan mer ge en bekräftelse på att någonting som jag tyckte var viktigt tycker även andra är viktigt. Någon sorts temperaturmätare.” Erika Bjerström, SVT.

Det finns dessutom en uppfattning hos några av korrespondenterna om att research i sociala medier är tidskrävande och inte lika effektivt som de verktyg som de tidigare använt och fortfarande använder.

”Jag använder inte sociala medier för att komma i kontakt med källor, dels kanske det beror på att jag inte känner mig lika hemma i det som alla andra. Men det har också att göra med att jag är tveksam till effektiviteten ibland, allting kostar en massa tid. Ska jag ut där och skriva eller twittra, eller skriva på Facebook (...) Hur många är försöken som inte resulterar i något? Det vet vi inte. Twitter verkar överskattat, om man inte är särskilt intresserad av vad en liten klick tycker och tänker om allt mellan himmel och jord.” Bengt Norborg, SVT.

Några tycker däremot att det är väldigt bra, framförallt när det gäller att få tag på folk.

”Framför allt för att komma i kontakt med folk så är det väldigt bra med Facebook. Under Utoya-massakern så fick jag tag på flera viktiga personer genom Facebook, mitt under den röran.” Stefan Åsberg, SVT.

Potential för interaktivitet

Alla korrespondenter sköter sin interaktivitet med tittarna/lyssnarna främst via mejl. Däremot finns det några som också har kontakt med sin publik via sociala medier.

”Att de hör av sig på Facebook eller mejladress, om de kan höra av sig på något sådant sätt, eller Twitter. Det gör att man kan kommunicera i en mer resonerande form med folk.” Rolf Fredriksson, SVT.

Får du massa kommentarer på Facebook från okända?

”Ja, det kan hända. Men mer på Twitter. Där är det mer aktivitet efter något inslag, det är rätt kul. Då brukar jag gå in och kolla vad det sägs om mina jobb. Man vill gärna ha feedback. (...)

Jag använder absolut sociala medier för interaktivitet med tittarna! Absolut. Det gör jag.”

Anna-Maja Persson, SVT.

SR:s Brysselkorrespondent uttrycker en vilja att bli bättre på interaktiviteten med läsarna via sociala medier, men vet inte riktigt hur det ska gå till.

”Men jag har ingen strategi för hur jag ska göra. Jag är tacksam för tips... Jag har skrivit på min twittersida, mejla mig scoop, mottages tacksamt. Det har inte skett än, haha! Att jag fått några scoop den vägen.” Jens Möller, SR.

Tillförlitlig källa

Många av utrikeskorrespondenter är försiktiga när det gäller att använda sociala medier som källor i sitt arbete. Många tänker mycket på riskerna som finns med att hämta uppgifter från sociala medier. Dessutom nämner flera stycken att det inte är alla som använder sig av sociala medier och därför fungerar de heller inte alltid som källa. Däremot finns det en framtidstro till sociala medier bland vissa medan vissa tycker att det är överskattat och att gammelmmedia är det som gäller när det kommer till tillit och förtroende.

”Det finns så väldigt många som har insett att Twitter är en ganska officiös förmedlingskanal bland alla andra organisationer och institutioner och andra medier. Så jag lägger inte ner någon större tid. Min grundläggande inställning är att om det verkligen finns något intressant där ute så dyker det förr eller senare upp i gammelmmedia. Det är det som ger den riktigt stora spridningen.” Rolf Fredriksson, SVT.

”Sociala medier-scenen växer ju ändå hela tiden, och frågan är var journalisten kommer in på den? Och kommer den att ta över? För man kan ju inte lita på det som sägs i sociala medier. (...) Jag tycker att ju mer man arbetar som journalist, desto mer blir man varse behovet av vara källkritisk och ifrågasätta agendor och att man ska vara så kritisk, och att man kan behöva vända och vända och vända på saker och då är det ju riskabelt i sociala medier, då det går så fort och är så okontrollerbart. Nu hyllas ju sociala medier för att det är en så himla bra informationskälla, och alla ska finnas och prata där, men det finns ju en viss risk...” Alice Petrén, SR.

”Jag twittrar, men jag tycker väl inte att det är seriöst att hitta källor där. De tycker jag nog att man ska upprätthålla genom telefonkontakt.” Erika Bjerström, SVT.

”När jag var i den moldaviska byn till exempel, då tittade jag inte på Facebook och Twitter. Alls. Det fanns ingen anledning. Varför skulle jag göra det för. Det fanns ju ingenting som rör mitt jobb som hände där. Däremot, är jag på en stor demonstration i Rumänien där sociala medier har en viktig funktion då tittar jag, för att se vad som händer och vad folk säger och så.” Anna-Maja Persson, SVT.

Privatperson och i yrkesrollen

Alla utrikeskorrespondenter uttrycker att de måste vara försiktiga med vad de säger på Facebook och Twitter eftersom de jobbar för ett public service-företag. De flesta censurerar till viss del sin privata Facebook då de känner att de där inte kan eller får uttrycka kontroversiella åsikter eller något som arbetsgivaren inte skulle kunna stå för. Vissa använder sociala medier för att sprida sina inslag medan vissa inte vill ”trakassera” sina vänner med ständiga jobbrelaterade uppdateringar.

Skiljer du på dig själv i din yrkesroll och som privatperson när du befinner dig i sociala medier?

”Jag är oerhört medveten om att jag är en SR-person som skriver på Facebook (...) att man inte kan föra fram åsikter. Man får vara försiktig med det.” Alice Petrán, SR.

”När jag är på Facebook är jag SVT-anställd. Jag kan inte sprida vad som helst, det gör jag inte heller, det får jag inte heller. Vi har ju en policy. (...) När man jobbar på Public service så måste man ta det på allvar. Det ingår i avtalet med staten och det bryter man inte. För då hamnar man i granskningsnämnden. Det har vi väl alla gjort någon gång kanske. Och det är aldrig kul.”
Anna-Maja Persson, SVT.

”Jag tycker att det är svårt att skilja på sig själv som privatperson och som yrkesperson när man ska sitta och skriva på Facebook eller blogga”, Stefan Åsberg, SVT.

”Nej jag betraktar min Facebook som min officiella profil(...) Det är inget privat forum för mig.(...) Jag tror mycket på att vi på SVT måste bygga vårt varumärke. Att jag som medarbetare är ett varumärke för SVT.(...) Jag är en ganska profilerad SVT-medarbetare och det är jag stolt över. Det är ett ansvar jag har. Så jag är alltid väldigt medveten när jag kommunicerar.” Erika Bjerström, SVT.

”Nej jag gör inte det. Jag skulle som privatperson inte heller skriva någonting som var kontroversiellt, så jag tycker inte att jag behöver skilja på de rollerna.” Lena Scherman, SVT.

SR:s Brysselkorrespondent försöker göra en uppdelning där han använder Twitter i jobbet och Facebook mer privat, han uttrycker dock att det är svårt att skilja på privatliv och arbete i sociala medier.

”Jag och något slags privatliv smälter ihop (...) Jag försöker faktiskt hålla Facebook som privatpersonen Jens och Twitter för professionelle Jens. Men det går inte så himla bra. Utan det där blandas ju ihop i alla fall. (...) Jag tycker inte att mina privata vänner ska behöva drabbas av mina inslag om de inte har valt det, bara för att vi är kompisar” Jens Möller, SR.

Nyhetsvärdering - utrikeskorrespondenternas egna intressen och den ”svenska kroken”

Ingen av de tillfrågade utrikeskorrespondenterna uttrycker att sociala medier skulle påverka nyhetsvärderingen i deras arbete. Däremot framgår det att många drivs av egna intressen eller ”hjärtefrågor” i sin nyhetsvärdering.

”Jag tycker att det är viktigt att berätta om kvinnors situation i världen. Det tycker jag är jättejätte viktigt (...) Så det är lite av mitt mission. Jag var korrespondent i Bangkok ett år, och då hade jag som princip att jag skulle ha med så många kvinnor som möjligt när jag rapporterade.” Lena Scherman, SVT.

”Om jag ska definiera mig så jobbar jag med globaliseringsfrågor nu som migration, klimat, fattighedsfrågor, ekonomi och makroekonomiska frågor.” Erika Bjerström, SVT.

”Det där skiftar ju lite med åren men just nu är jag rätt så mycket inne på... ska vi kalla det utanförskap. En period försökte jag gärna få till någon kulturvinkel på det någonstans för att jag gillar det själv privat.” Anna-Maja Persson, SVT.

Ingen uttrycker heller att de känner sig styrda av att det ska finnas en svensk vinkel på deras inslag. Tvärtom tycker många att ett sådant krav känns orimligt och att fokus istället ligger på att berätta historier som berör.

”Redaktionerna blir ofta direkt intresserade om det finns en svensk vinkel. Då är det ofta WOW! Kör! Är det inte det så får du kanske jobba lite längre. Men det är inte alls nödvändigt, det går ju inte alltid. Du är ju där för att skildra den verkligheten.” Anna-Maja Persson, SVT.

Känner du dig styrd av att det måste finnas en svensk krok i din nyhet?

”Inte alls. Därför att det finns alltid något allmänmänskligt i en bra historia, det är det som utgör och kännetecknar en bra historia.” Bengt Norborg, SVT.

”Inte styrd av, nej, det kan jag inte säga. Däremot så är det ju en poäng med att ha en svensk vinkel eller att ha de svenska glasögonen på. Det är därför vi skickar ut våra egna korrar i världen och inte bara litar på nyhetsbyråerna.” Ginna Lindberg, SR.

Vissa uttrycker även att de upplever att bevakningsområdena prioriteras olika beroende på var nyheterna kommer ifrån.

”Vi är alldeles för anglosaxiska och amerikanskt fixerade och Europa hamnar i bakvattnet.”

Rolf Fredriksson, SVT.

Krav från hemmaredaktionen

De flesta av utrikeskorrespondenterna säger att det finns ett önskemål att alla ska vara tillgängliga i sociala medier och då gärna själva delta mer aktivt. Vissa upplever de här önskemålen snarare som ett krav. Det verkar som att många inte riktigt vet var arbetsgivaren står i frågan om aktivitet i sociala medier och att det är lite otydligt.

”Men det är inte ett krav utan det är mer ett önskemål. Lite grann befinner sig Ekot i någon sorts... man har inte riktigt satt ner foten, när det gäller hur man ska förhålla sig till blogg och Twitter och så vidare. Det finns en diskussion och det finns önskemål men det är inte så att vår chef har sagt att vi ska blogga eller att vi ska twittra eller något sådant. Hade han gjort så tror jag att vi allihopa hade gjort det...”
Ginna Lindberg, SR.

”Mer och mer förväntas ju av mig. När jag till exempel var och bevakade klimattoppmötet i Durban i Sydafrika i december, så förr i tiden så hade jag förväntats göra inslag till Rapport och Aktuellt och kanske gå live i morgonsoffan. Nu ska jag dessutom faceboka, jag ska twittra, och jag ska skriva artiklar till bloggen.” Erika Bjerström, SVT.

Men alla är inte positiva till de här kraven/önskemålen. Några säger att de gärna lägger ner den tid som önskas medan några uttrycker att den tid de tar till sociala medier innebär ett avkall på journalistiken.

”Om man hela tiden lägger på uppgifter, så tar man någonting. Man tar definitivt tiden, och då tar man tid från det som vi förhoppningsvis är bäst på” Bengt Norborg, SVT.

Någon uttrycker dessutom ett önskemål från redaktionen att sociala medier ska användas mer som en sekundär källa.

”Här på hemmaredaktionen så är ju väldigt mycket så att säga styrt av den hårdfakta som kommer från telegrambyråerna och också att jag går till byråerna. Utom i de fall där det inte finns... Då är vi ju alla hänvisade till sociala medier.” Bert Sundström, SVT.

Dessutom används sociala medier också för att kommunicera med hemmaredaktionen och andra korrespondenter.

”Vi korrespondenter har ju till exempel en egen sida för alla teknikproblem. Den är ju väldigt använd, den sidan, den räddar en ibland rent tekniskt, och där är vi ju inne allihopa för att få tips, ”hur löste du där det? ” Nu krånglar micken..” osv. Superanvändbar! Några av SR:s tekniker är med och vi har också tips och pratar med varandra, men det är ju en intern sida där vi kommunicerar med varandra.

Alice Petré, SR.

Framtidstro – viljan finns men inte tiden

Många av korrespondenterna uttrycker en vilja att använda sig av sociala medier mer i sitt arbete. Flera nämner att de skulle vilja berätta om detaljer från arbetet som inte får plats i inslagen men som ändå skulle kunna vara intressanta. De skulle gärna skriva på en gemensam blogg kontinuerligt om det bara fungerade bättre och smidigare på SVT/SR:s webbsidor. Någon nämner också att de skulle kunna använda sociala medier som ett effektivt arbetsverktyg om de lärde sig att hantera det bättre.

”En seriös blogg, där många av våra utrikesreportrar var engagerade, skulle jag vilja komma igång med i morgon, om det funkade. Men de har haft problem med sajten, fråga mig inte vad problemet är för det vet jag inte.” Stefan Åsberg, SVT.

”Jag skulle gärna blogga för jag är ju skrivande journalist från början (...) på vår webb, så upptäcker man att man måste klicka 6 ggr för att läsa en text som jag har skrivit och så är det 60 personer som har läst den, så då känns det inte så meningsfullt”. Erika Bjerström, SVT.

Hur skulle du kunna ha användning för sociala medier?

”För att hitta bättre källor. Allt det som man gör på alla andra sätt. Har man då ytterligare ett instrument som man lär sig att använda på ett systematiskt och konkret sätt så blir ju det naturligtvis en tillgång, och där är vi i utrikesgruppen på SVT ganska dåliga.” Bert Sundström, SVT.

Däremot säger också en del av de utrikeskorrespondenter att det skulle ta upp för mycket tid. Det ses då som ytterligare en arbetsbörda snarare än ett kompletterande verktyg.

”Nu när det finns så många plattformar så finns det en oändlig... man skulle kunna jobba precis dygnet runt. Men eftersom vi redan jobbar mer än 100 % allihop så är det svårt att prioritera om, det finns liksom inte så mycket tid över.” Ginna Lindberg, SR.

6. Slutsatser och diskussion

Fråga I. Hur upplever utrikeskorrespondenter på SVT och SR att kravet på multikompetens påverkar journalistiken?

Multikompetensens - arbetskrav, journalistik och framtid

Det initiala antagandet var att det skulle finnas en skepsis mot rollen som multireporter, något som också bekräftats av alla intervjuade personer. Det framkom att utrikeskorrespondenterna upplever att det krävs att de ska behärska fler medieformer än tidigare, något som många upplever som stressigt och som en utveckling som ökar arbetsbelastningen.

Precis som Nygren och Hvitfelts forskning visar så upplever även utrikeskorrespondenterna i denna studie att journalistiken blir lidande av att journalisten tvingas publicera sitt material i fler plattformar. Ingen av de intervjuade tror att journalistiken blir bättre av "multireportandet" och av kravet på att finnas tillgängliga i sociala medier. Dock tror de flesta att utvecklingen kommer att fortsätta och att utrikeskorrespondentens roll kommer att förändras, exempelvis genom att det blir fler stringers och fler enmansteam. De flesta är överens om att det är ekonomiska skäl som ligger bakom utvecklingen mot kravet på multikompetens.

Fråga II. Hur används sociala medier av utrikeskorrespondenter inom svensk Public Service?

Research

Användandet av sociala medier bland utrikeskorrespondenterna varierar i stor utsträckning. De flesta använder sig av sociala medier på något sätt, dock är det långt ifrån alla som ser det som ett arbetsredskap, vilket de själva motiverar med okunskap, ineffektivitet och brist på tillförlitlighet när det kommer till research. Resultatet skiljer sig därmed från Abbasnejad och Moafs studie där de kommer fram till att sociala medier kan räknas som ett verktyg för journalisten i utrikesbevakningen, och stämmer bättre överens med det påstående Bogar redovisar om att det skulle finnas "svårigheter hos utrikesreportrarna att anamma moderna medier".

Den ursprungliga tesen om användandet av sociala medier har till viss del visat sig stämma. Tesen att utrikeskorrespondenter skulle använda sig av sociala medier i arbetet i mindre utsträckning än journalister hemma i Sverige är svårt att bevisa utan att redovisa någon statistik från den utförda forskningen. Det går dock att konstatera att inom vissa områden, exempelvis för att komma i kontakt med nya människor på Facebook, så använder sig utrikeskorrespondenterna inte

av sociala medier i samma utsträckning som de tillfrågade svenska journalisterna i Cisions medieundersökning (CNSMS, 2010).

Potential för interaktivitet

Innan studien genomfördes antogs det att användandet av sociala medier och publikinteraktivitet i stor utsträckning skulle påverka nyhetsvärderingen, något som inte har visat sig stämma för utrikeskorrespondenterna som intervjuats. Det visade sig istället att sociala medier inte verkade ha någon nämnvärd inverkan på nyhetsvärderingen, däremot så uttryckte många av intervjupersonerna att personligt intresse i särskilda frågor kunde påverka nyhetsvärderingen, något som även Hannerz framhöll i sin studie *Foreign News* (Hannerz, 2004a, 158) och att publikinteraktiviteten främst handlade om att besvara frågor.

Tillförlitlig källa

Många utrikeskorrespondenter uttrycker en skepsis till tillförlitligheten med sociala medier när det kommer till att använda information från sociala medier som direkt källa. Detta stämmer överens med studien som Oriella PR Network gjorde 2011 (Oriella Digital Journalism Study, 2011).

Vanligare är istället att utrikeskorrespondenterna hyser ett större förtroende för traditionella medier och att de föredrar att upprätta direkt kontakt, via exempelvis telefon, med sina källor.

Privatperson och yrkesrollen

Nygren och Hvitfelt menade att journalisten blir till ett slags varumärke och att personifieringen stärks (Nygren & Hvitfelt, 2008a, 44). Utrikeskorrespondenterna i denna studie upplever sig snarare som representanter för företaget de jobbar på, samtidigt som de identifierar sig med varumärket, som i SVT och SR:s fall baseras på opartiskhet och saklighet.

Därför undviker de oftast att vara personliga och kontroversiella även på sina privata sociala medier-konton. De tar därför det ansvar, på att skilja mellan privatliv och yrkesroll i sociala medier, som Halpern, Wenger och Potter resonerar kring (Halpern, Wenger & Potter, 2011, 310).

Nyhetsvärdering

När det kommer till Hvitfelts och Fichtelius nyhetsvärderingsprinciper så följer utrikesrapporteringen strukturen i viss mån, till exempel att negativa nyheter, personliga nyheter och, för allmänheten, tidigare okända nyheter får hög prioritet. Dock frångås principerna om geografisk och kulturell närhet samtidigt som den geografiska placeringen har betydelse för nyhetsvärderingen och det utrymme nyheten får i det svenska nyhetsflödet. Vissa upplever att

anglosaxiska nyheter får högre prioritet och att det finns en viss konkurrens om nyhetsutrymmet.

De som sitter i Bryssel och Washington upplever ofta ett högt nyhetstryck och en större styrning från hemmaredaktionen, medan de utrikeskorrespondenter som befinner sig på en avlägsen och isolerad plats upplever större självständighet i nyhetsvärderingen, och därmed får möjlighet att i högre grad styra vad som blir en nyhet. Ingen av intervjupersonerna upplever att de känner sig styrda av att det ska finnas en ”svensk krok” på nyheten även om vissa beskriver att hemmaredaktionerna uppskattar det. Överlag så upplever utrikeskorrespondenterna inte att de påverkas av sociala medier i sin nyhetsvärdering.

Hannerz forskningsresultat om att utrikeskorrespondenternas ursprung, personliga intressen, och erfarenheter påverkar nyhetsvärderingen visade sig även stämma för många av intervjupersonerna för denna undersökning, som gärna låter egna intressen och hjärtefrågor påverka nyhetsvärderingen.

Krav från hemmaredaktionen och framtiden

Det verkar saknas klara rutiner och direktiv från SVT och SR vad gäller användandet av sociala medier. Däremot uttrycker de flesta att de upplever någon slags önskan, eller i vissa fall ett krav, från arbetsgivaren på att vara tillgänglig och aktiv i sociala medier. SVT ska, enligt anslagsvillkoret från Kulturdepartementet, finnas tillgängliga i flera olika plattformar (Anslagsvillkor för 2012 avseende Sveriges Television AB, 2011), vilket inte riktigt kan sägas uppfyllas när det kommer till sociala medier. Här står SVT inför en utmaning där det är viktigt med en tydlig linje för hur de ska verka i de sociala medierna.

Många uttrycker att de gärna skulle använda sig mer av sociala medier, exempelvis bloggar kopplade till SVT och SR, i sitt yrke om inte tekniken hade begränsat dem. Det är en relativt utbredd uppfattning hos utrikeskorrespondenterna att de skulle vilja vara mer aktiva i sociala medier om det fanns tid, kunskap och lätthanterliga forum, som en gemensam SVT-blogg. Detta resultat kan jämföras med Cisions rapport som visade att 15% ville öka sin kommunikation via sociala medier. Här framstår utrikeskorrespondenterna som mer positivt inställda till sociala mediers framtid.

Sammanfattning

Slutsatserna som kan dras av denna undersökning är att de flesta utrikeskorrespondenterna upplever ett krav eller en önskan från sin arbetsgivare att de ska vara aktiva i sociala medier, men än saknar de rutiner och metoder för att kunna använda det som ett effektivt verktyg i sitt arbete.

Sociala medier påverkar inte nyhetsvärderingen nämnvärt, däremot framkom det att

personliga intressen och hjärtefrågor kan påverka nyhetsvärderingen.

Utrikeskorrespondenterna skiljer på sig själv i sin yrkesroll och som privatperson när de befinner sig i sociala medier, där undviker därför att vara personliga och kontroversiella eftersom de jobbar på ett public service-företag.

Utrikeskorrespondenterna upplever en förändring av yrkesrollen, med ökade krav på multikompetens, något de är skeptiska till eftersom de tycker att journalistiken drabbas negativt av det.

Källförteckning

Abbasnejad, Susan & Moaf, Ronak. (2010). *Sociala medier i den svenska nyhetsrapporteringen om Iran*. Institutionen för kommunikation, medier och IT. Södertörns högskola. Kandidatuppsats 15 hp.

Andersson, Jessica. (2011). *Agenda setting 2.0 – En studie av nya medier och dagordning*. Institutionen för Kultur och Kommunikation. Södertörns högskola. Kandidatuppsats 15 hp.

Bogar Karoly, Fredrik. (2011). *Från uttalande till inslag – hur arbetar en utrikeskorrespondent vid Sveriges Radio*. Institutionen för musik och medier. Luleå universitet. Kandidatuppsats 15 hp.

Cision, Global Media Intelligence. (2010). *Cision Nordic Social Media Survey 2010 - How Nordic journalists, communicators and PR consultants work with social media*. [Elektronisk] Rapport. Tillgänglig: <http://se.cision.com/Global/Scandinavia/Cision%20Nordic%20Social%20Media%20Survey%202010.pdf> [2012-05-03]

Cision, Global Media Intelligence. (2011). *Cision – European Social Journalism Study*. [Elektronisk] Rapport. Tillgänglig: <http://uk.cision.com/en-gb/Resources/Public-relations-white-papers/2011-social-journalism-study-EU/> [2012-06-07]

Denti, Barbopoulos, Nilsson, Holmberg, Thulin, Wendebblad, Andén, Davidsson. (2012). *Swedens largest Facebook study*, [Elektronisk] Göteborgs universitet. Tillgänglig: http://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/28893/1/gupea_2077_28893_1.pdf [2012-06-05]

Deuze, Mark. (2007). *Media Work – Digital Media and Society Series*. UK: Polity Press.

Eidmark, Lina. (2005). *Ögon och öron i främmande land En studie av utrikeskorrespondenter och deras arbete i svensk dagspress*. Institutionen för kommunikation, medier och IT. Södertörns Högskola. Kandidatuppsats 15 hp.

Esaiasson Peter, Gilljam Mikael, Oscarsson Henrik & Wängnerud Lena. (2007). *Metodpraktikan –*

konsten att studera samhälle, individ och marknad. Stockholm: Norstedts Juridik.

Ferrell Lowe, Gregory & Hujanen, Taisto (eds). (2003). *Broadcasting & Convergence: New Articulations of the Public Service Remit*. [Elektronisk] Nordicom.

Tillgänglig: http://www.nordicom.gu.se/common/publ_pdf/81_ripe2003.pdf [2012-04-13]

Fichtelius, Erik. (1997). *Nyhetsjournalistik – Tio gyllene regler*. Sveriges utbildningsradio, Värnamo: Fälth & Hässler.

Galtung, J & Ruge, M. (1965). *The Structure of Foreign News*, Journal of Peace Research. Sage Publications. vol. 2, nr. 1, s 64-91.

Hadenius, Stig, Weibull, Lennart & Wadbring Ingela. (2008). *Massmedier – Press, radio och tv i den digitala tisdagen*. Falun: Ekerlids Förlag.

Halpern Wenger, Debora & Potter, Deborah. (2011). *Advancing the Story: Broadcast Journalism in a Multimedia World*. Washington: CQ Press.

Hannerz, Ulf. (2004a). *Foreign News – Exploring the world of foreign correspondents*. Chicago: The University of Chicago Press.

Hannerz, Ulf (red). (2004b) *Antropologi Journalistik - Om sätt att beskriva världen*. Lund: Studentlitteratur.

Holmberg, Sören & Weibull, Lennart. (2012). *MedieAkademiens förtroendebarmeter 2012*. [Elektronisk]

Tillgänglig: http://medieakademin.welcom.se/pdf/fortroendebarmetern_2012.pdf [2012-04-13]

Intellecta Corporate. (2012). *Twittercensus 2012*, [Elektronisk] Rapport.

Tillgänglig: <http://twittercensus.se/wp-content/uploads/2012/05/Twittercensus2012.pdf> [2012-06-05]

Johannesson, Eric. (2005). *Passet i handen, ögat på världen*. Dagens Nyheter. (2005-09-07).

Jutterström, Christina. (2008). *Fri Television? Om Public Service i en ny medievärld*. Vänersborg: Natur & Kultur.

Kvale, S, Brinkmann S. (2007). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Kulturdepartementet. (2011). *Anslagsvillkor för 2012 avseende Sveriges Television AB*.

[Elektronisk] Regeringsbeslut 80.

Tillgänglig: www.svt.se/content/1/c6/69/94/61/SVT%20AV%202012.pdf [2012-05-03]

MacKinnon, Rebecca. (2005). *Blogging, journalism & credibility - Battleground and Common Ground*. [Elektronisk]. Harvard University.

Tillgänglig: http://cyber.law.harvard.edu/sites/cyber.law.harvard.edu/files/webcredfinalpdf_01.pdf [2012-05-03]

Myndigheten för radio och tv. (2011). *Bedömning av public serviceredovisningar klar*

[Elektronisk] Nyheter.

Tillgänglig: <http://www.radioochtv.se/Om-oss/Nyheter/2011/Bedomning-av-public-serviceredovisningar-klar/> [2012-05-03]

Rosengren, K-E. (2012). Nationalencyklopedin.

[Elektronisk] Sökord: *Nyhetsvärdering*.

Tillgänglig: http://www.ne.se/nyhetsvärdering?i_whole_article=true [2012-03-28]

Nygren, Gunnar & Hvitfelt Håkan. (2008a). *På väg mot medievärlden 2020 : journalistik, teknik, marknad*. Lund: Studentlitteratur.

Nygren, Gunnar & Hvitfelt Håkan. (2008b). *Nyhetsfabriken : journalistiska yrkesroller i en förändrad medievärld*. Lund: Studentlitteratur.

Olsson, Henny & Sörensen, Stefan. (2011). *Forskningsprocessen – Kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. Stockholm: Liber.

Oriella PR Network. (2011). *Oriella Digital Journalism study*. [Elektronisk] Rapport. Tillgänglig: <http://www.orielladigitaljournalism.com/view-report.html#/1/> [2012-06-07]

Regeringen. (2005). *Viktigare än någonsin! Radio och TV i allmänhetens tjänst 2007–2012*.

[Elektronisk] Proposition 2005/06:112.

Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/06/01/11/65e42afa.pdf> s 30. [2012-04-13]

Reimer, Bo & Severson, Pernilla. (2008). *Profilmrådet Nya medier*

Tillgänglig: <http://www.mah.se/pages/145557/Microsoft%20Word%20-%20Profilt%20Nya%20medier.pdf> [2012-03-28]

Sjöberg, Katarina & Wästerfors, David. (2008). *Uppdrag:Forskning – Konsten att genomföra kvalitativa studier*. Malmö: Liber.

Widerberg, Karin. (2002). *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

Transkriberade intervjuer

Alla transkriberade intervjuer finns tillgängliga i fulltext hos uppsatsförfattarna.

Bilaga

Intervjuguiden

”Uppvärmningsfrågor”

- Hur länge har du arbetat för SVT/SR?
- Hur länge har du arbetat som utrikeskorrespondent?
- Hur kommer det sig att du blev just utrikeskorrespondent?
- Vilka är de viktigaste egenskaperna en utrikeskorrespondent bör ha?
- Vad är det bästa med att vara korrespondent på SVT/SR?
- Vad har du för anställning på SVT/SR? (Fast? Projektanställd?)
- Vad har du för utbildning?

Tema - arbetsvillkor

- Kan du beskriva rutinerna du har under en vanlig arbetsdag?
- Har du något kontor eller plats du oftast arbetar från?
- Hur stort är ditt bevakningsområde?
- Hur ofta har du kontakt med hemmaredaktionen?
- Hur yttrar sig samarbetet med hemmadesken?
- Hur ser dina arbetstider ut?
- Hur jobbar du själv för en säker arbetsmiljö?
- Vilket ansvar tar SVT/SR för din säkerhet i arbetet?
- Vilka svårigheter upplever du med att täcka upp nyhetsflödet i ditt bevakningsområde?
- Är du kopplad till en redaktion eller arbetar du för flera samtidigt?
- Hur blir du som svensk utrikeskorrespondent vanligtvis bemött i ditt arbete när du arbetar i ett annat land?
- Arbetar du främst ensam eller i team?
- Vilka fördelar finns det med att arbeta ensam?
- Vilka fördelar finns det med att arbeta i team?
- Utav tio inslag, hur många kommer uppskattningsvis från dina egna idéer och uppslag respektive från hemmadesken/utrikeschefen på hemmaplan?
- Kan du berätta om ett exempel på hur det kan gå till när du o redaktionen bestämmer vilka inslag som ska göras?

Tema - Nyhetsvärdering och research

- Vad utgör enligt dig en viktig nyhet?
- Finns det något ämne som du är särskilt intresserad av som du gärna rapporterar om?
- Utav tio av dina inslag, hur många hämtar du från stora inhemska medier?
- Hur pass mycket känner du dig styrd av att det måste finnas en svensk vinkel/förankring i din nyhet?
- Hur fungerar det med ”fixare”? Hur upprättas dessa kontakter?
- Har du en kontakt i varje land du kommer till?
- Kan du berätta om något exempel då du skapat kontakt med en ny fixare?
- Förmedlas dessa kontakter vidare till nästa korrespondent som stationeras i landet?
- Hur upplever du att din region prioriteras i svenska medier?
- Påverkar denna prioritering din nyhetsvärdering på något sätt? I så fall hur?

Tema – Sociala medier och multikompetens

- Hur mobilt är ditt arbete? Hur stor del av arbetet görs på ditt kontor/utanför ”kontoret”?
- Vilken teknisk utrustning har du tillgång till i ditt arbete?
- Vilken teknisk utrustning använder du?
- Vilka tekniska områden känner du att du behärskar?
(foto / film / ljud / skriva /)
- Vilka fördelar ser du med att vara multireporter?
- Vilka nackdelar ser du?
- Upplever du att det ställs högre krav på dig av vara multireporter idag jämfört med när du började på SVT/SR?
- Hur ser tillgången till internet ut? Mobilt?
- Vilka sociala medier använder du?
- Twitter – hur ofta?
- Hur ofta twittrar du privat?
- Som del i din nyhetsrapportering?
- Facebook – hur ofta?
- Privat?
- Som del i din nyhetsrapportering?
- Facebook SVT/SR:s egna?
- Andra communities och forum – vilka och hur ofta?
- Hur mycket tid skulle du säga att du lägger på sociala medier i din research och för att få kontakt

med källor?

- Hur använder du sociala medier främst?
- Vad tycker du är den främsta styrkan med sociala medier?
- Är sociala medier viktiga för dig i din research? Motivera varför/varför inte?
- Vilket är ditt viktigaste arbetsredskap?
- Har du en privat blogg? hur ofta skriver du i så fall blogginlägg?
- Har du någon blogg kopplad till SVT/SR? Hur ofta bloggar du i så fall där?
- Hur mycket tid i veckan/månaden lägger du på att ha interaktiviteten med din publik?
- Hur ser denna kontakt ut?
- Har det hänt att du fått uppslag/idéer utifrån publikkontakten?
- Varför är det viktigt för dig att lägga tid på interaktivitet med din publik?
- Har du något uttalat krav på dig från redaktionen i Sverige, att blogga eller vara aktiv i sociala medier?